

Täysistunto

Torstai 17.1.2019 klo 15.59—18.39

Täysistunto alkoi klo 15.59. Täysistunto päättyi klo 18.39.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.59—17.59) ja puhemies Paula Risikko (17.59—18.39).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Petteri Orpo
kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen
opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen
ulkoministeri Timo Soini
puolustusministeri Jussi Niinistö
työministeri Jari Lindström
liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner
sisäministeri Kai Mykkänen
sosiaali- ja terveysministeri Pirkko Mattila
elinkeinoministeri Mika Lintilä
eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho
oikeusministeri Antti Häkkänen
perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

2.1. Suullinen kysymys lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten torjumisesta (Jutta Urpilainen sd)

Suullinen kysymys SKT 226/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Urpilainen.

Keskustelu

16.01 **Jutta Urpilainen sd:** Arvoisa puhemies! Elämme lapsiamme varten. Lastemme tulevaisuuden nimissä käydään monet keskustelut tässäkin talossa. Viikonloppuna kuulumme Oulusta ja Helsingistä synkkiä uutisia, jotka pysäyttivät meidät kaikki. Nämä lapsiin kohdistuvat seksuaalirikosepäilyt ovat sanalla sanoen järkyttäviä. Seksuaalirikokset ovat aina syvästi tuomittavia. Erityisen vastenmielisiä ne ovat silloin, kun ne kohdistuvat lapsiin.

Kiitän hallitusta ja kaikkia eduskuntaryhmiä, jotka tarttuivat sosiaalidemokraattisen eduskuntaryhmän ehdotukseen katsoa yhdessä täällä eduskunnassa, [Hälinää] mitä seksuaalirikollisuuden kitkemiseksi on tehtävissä vielä tällä vaalikaudella. Yhteinen viestimme oli vahva: Tyttöjen ja poikien on voitava kasvaa vapaina pelosta. Seksuaalista väkivaltaa ei hyväksytä. Tässä lasten suojelemisessa tarvitaan yhtenäisyyttä yli hallitus- ja oppositiorajojen. [Puhemies koputtaa] Arvoisa pääministerin sijainen, ministeri Orpo, haluaisin kysyä: miten te näette tämän tilanteen?

16.03 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tapahtumat, jotka Oulussa ovat käyneet, ovat järkyttäviä, täysin tuomittavia. Ei yhdenkään naisen eikä tytön pidä joutua tällaisten järkyttävien seksirikosten uhriksi.

On erittäin hyvä asia, että tässä asiassa on käyty hallitus—oppositio-rajat ylittävää keskustelua. Arvostan, ja arvostamme, sitä suuresti. Se, että löytyi yhteistä tahtoa eduskunnasta siihen, että hallituksen eduskunnalle jo antamat kolme esitystä, joilla näihin ilmiöihin puututaan, saavat kaikkien eduskuntaryhmien tuen niiden nopeaan läpivientiin, on äärettömän hyvä asia. Lisäksi meillä on täällä sisällä myöskin kaksi muuta tärkeää lakiesitystä, joille toivoisin myöskin löytyvän laajaa tukea tästä salista.

Haluaisin sanoa myöskin sen, että kuva siitä, että mitään ei olisi tätä ennen tehty, on väärä. Hallitus on määrätietoisesti, päättäväisesti [Puhemies koputtaa] vuoden 2015 kriisin alusta lähtien toiminut, ja asiantuntijoidenkin mukaan se, mitä on tehtävissä Suomen lainsäädännön, perustuslain ja kansainvälisten sopimusten puitteissa, on kutakuinkin [Puhemies koputtaa] tehty. Mutta aina voimme tehdä enemmän, ja tämän järkyttävän asian edessä meidän pitää kääntää jokainen kivi yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Urpilainen, lisäkysymys.

16.04 **Jutta Urpilainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset ovat liian yleisiä tämän päivän Suomessa. [Sari Sarkomaa:

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Yksikin on liikaa!] Internet on tuonut tähän tilanteeseen vielä aivan uudenlaisen haasteen. On tärkeää, että tällä viikolla kaikki eduskuntapuolueet sopivat, että seksuaalirikoksien rangaistusten alarajoja nostetaan, lakeja tiukennetaan ja että koko eduskunta tukee poliisin voimavarojen vahvistamista lapsiin kohdistuvien rikosten torjumisessa ja tutkimisessa.

Olennaista on myös väkivallan uhriksi joutuneiden lasten hoito. On ollut tilanteita, joissa lapsiuhrit eivät saa erikoistunutta hoitoa tai tukea. Lastensuojelun asiantuntijat ovat arvioineet, että tilanteessa tarvitaan sekä hoitosuosituksia että lisärahoitusta. Arvoisa valtiovarainministeri: nyt kun meillä on tällainen poikkeuksellisen laaja, puoluerajat ylittävä tuki uusille toimenpiteille, tuoteko eduskuntaan lisäbudjetin, jossa jälkihoidon ja poliisin toimintaresurssit turvataan?

16.06 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee poliisin resursseihin, niin tämä hallitus on koko kautensa ajan lisännyt merkittäväällä tavalla poliisin resursseja. Kun toimin sisäministerinä, nostin päätökselläni Tampereen Poliisiammattikorkeakoulun sisäänottomäärän täyteen maksimiin, 400:aan, ja sitä on hallitus siellä pitänyt. Lisäksi olemme huolehtineet, että joka ainut sieltä valmistuva poliisimies ja -nainen on työllistetty. Tänä vuonna pääsemme siihen, että poliisien määrä jopa kasvaa. Olemme — ja uskon, että kaikki ovat — sitoutuneet siihen, että tämä sisäänottomäärä Poliisiammattikorkeakouluun pidetään korkealla tasolla, ja se johtaa nykyistä korkeampaan poliisien määrään.

Mitä tulee lisätalousarvioon, niin mielestäni nyt on oleellista nämä toimenpiteet, joita me teemme itse asiassa antaaksemme kriisiapua Oulun kaupungille. Niitä käydään yhdessä Oulun kaupungin kanssa läpi. Mutta sitten kun hallitus valmistele lisätoimenpiteitä — valmistelu on aloitettu itse asiassa joulukuussa ennen Oulun uusia tapahtumia — niin jos näiden toimenpiteiden sisältö on senkaltainen, että tarvitaan jo tänä vuonna lisää budjettimäärärahoja, [Puhemies koputtaa] niin olemme valmiit tekemään lisätalousarvion.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lisäkysymys, edustaja Lindtman.

16.07 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös omasta puolestani kiittää sekä hallituspuolueita että kaikkia eduskuntaryhmiä siitä, että tässä todella päästiin nopeasti eteenpäin, koska tämä vaalikausi on lopussa. Ajatus tässä oli nimenomaan se, että jos löydetään yhteinen, vahva viesti, yhteiset näkemykset niistä nopeista toimista, joita voimme vielä tällä vaalikaudella tehdä, niin sen vahvempaa viestiä, hyvät kollegat, tästä talosta ei voi ulos lähettää. Se viesti on, että tämänkaltaiset teot, joista olemme saaneet lukea, ovat täysin tuomittavia ja täysin törkeitä ja niitä ei kerta kaikkiaan pidä hyväksyä täällä Suomessa, kuten ei tietenkään missään muuallakaan.

Arvoisa puhemies! Eduskuntaryhmien yhteisymmärryksessä myös otettiin kantaa todella näihin resursseihin. On poikkeuksellinen tilanne, että eduskunnassa on nyt yhteinen tuki sille, että jos hallitus lisäbudjetin haluaa tuoda eduskuntaan, sille löytyy tukea. Sen lisäksi totesimme yhdessä, että on tärkeää kiinnittää huomiota ennalta ehkäisyyn, että ennalta ehkäistään [Puhemies koputtaa] ja tuetaan tähän puuttumista. Olisinkin halunnut kysyä hallitukselta: haluatteko tältä puolelta kertoa jotain esimerkiksi valmistelusta tai toimenpiteistä, joita olette tuomassa eduskuntaan?

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Täällä on kaksi ministeriä pyytänyt puheenvuoron, ja myönnän heille molemmille tällä kertaa, elikkä ministeri Mykkänen ensin ja ministeri Saarikko hänen jälkeensä.

16.08 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin varmasti viime viikonlopun uutiset pysäyttivät meidät kaikki. Osalle ehkä tuli yllätyksenä, että tällainen ilmiö on Suomessa, mutta sisäministeriöön tämä valitettavasti ei yllätyksenä tullut, vaan puhumme jo pidempiaikaisesta kysymyksestä. Seksuaalirikosten määrä on eittämättä kasvanut. Sille on tehty toimenpiteitä — tämä hallitus on ollut aktiivinen eri tavoin niiden lähtökohtien vähentämiseksi, joista seksuaalirikoksia erityisesti syntyy — ja nyt vielä lisää.

Olemme erittäin tyytyväisiä, että eduskunta on myös pysähtynyt tämän äärelle ja löydämme laajan tuen todella niille hallituksen esityksille, jotka olemme syksyllä tänne saataneet, ja täsmätoimenpiteille, joita teemme tietysti ministeriöiden sisällä parhaillaan, mutta myöskin voidaan tarvita lisätalousarviota siten kuin valtiovarainministeri totesi.

Aivan erityisesti oleellista on se, että kun siellä netissä houkutellaan meidän nuoria, toisin kuin meitä vielä 20 vuotta sitten, niin sinne pitää päästä väliin. Nettipoliisitoiminnassa on tehokkaita konsepteja, [Puhemies koputtaa] ja siihen tulemme lisärahoitusta sisäministeriön osalta hakemaan. Lisäksi tiedonvaihto on aivan oleellinen. Lastensuojelussa ei voi kuusi kuukautta maata tietoa siitä, että on todennäköisesti hyväksikäyttötilanne. Sen täytyy päästä poliisille nopeammin.

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän aikuisten erityinen tehtävä ja vastuu on suojella lasta ja lapsuutta, ja sen keskeinen osa-alue on lapsen koskemattomuus. Esillä on ollut voimakkaasti tapaus, joka on liittynyt Ouluun vahvimmin mutta myös Helsinkiin, mutta kun taustalla on myös netissä tapahtuvaa lähestymistä ja siitä seuraavaa aina rikosnimikkeisiin vahvasti johtavaa lapsen seksuaaliseen koskemattomuuteen kajoamista, on hyvä muistaa, että tämä ilmiö ei tunne kuntarajoja eikä välttämättä edes maamme rajoja.

Mitä tulee palvelujärjestelmään, on katsottava koteihin ja tuettava vanhempia. Uskon, että jo tämä laaja yhteiskunnallinen keskustelu ja toimet ovat herättäneet myös suomalaisissa kodeissa tämän vakavan asian äärelle. Iloitsen ja olen kiitollinen siitä monien arvostamiemme suomalaisten järjestöjen tekemästä työstä tämän asian äärellä, ja juuri parhaillaan hallituksessa käsitellään kokonaisuutta, joka liittyy järjestöjen tukemiseen tulevana vuonna, ja siinä käymme läpi ne tahot, [Puhemies koputtaa] jotka tukevat sekä seksuaalikasvatustyötä että maahanmuuttajatyötä, niin että tämä olisi paremmin hallussa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden talteenotosta (Leena Meri ps)

Suullinen kysymys SKT 227/2018 vp

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat! Koska tästä aiheesta on tulossa useampikin kysymys, käytetään tähän nyt reippaasti aikaa, ehkä tuomoinen 40 minuuttia, tarvittaessa vähän enemmänkin.

Nyt edustaja Meri.

Keskustelu

16.11 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisille nämä seksuaalirikokset eivät, ministeri Mykkänen, tulleet yllätyksenä. Nämä vireillä olevat lakihankkeet ovat ihan oikeansuuntaisia mutta riittämättömiä ja valitettavasti rankasti myöhässä. Tänään julkaistiin kysely, jonka mukaan 91 prosenttia kansasta haluaa karkottaa ulkomaalaiset seksuaalirikolliset, 68 prosenttia pitää Suomea nykyään turvattomampana tytöille ja naisille turvapaikanhakijoiden takia, siis 68 prosenttia, Helsingissä peräti yli puolet seksuaalirikoksista on ulkomaalaisten tekemiä — tänään luettua. Nämä tilastot, jotka ovat aivan järkyttävää luettavaa, korjataan vain tiukentamalla maahanmuuttopolitiikkaa, mitä teillä ei ole ollut riittävästi halua tehdä. Olen tänään lähettänyt kutsun oppositiolle välikysymyksen tekemisestä sisäisestä turvallisuudesta, ja toivon, että vastaatte myöntävästi kutsuuni.

Mutta hallitukselta kysyn: aiotteko te viimein ottaa vähintään laittomasti maassa olevat ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet säilöön suomalaisten turvallisuuden takaamiseksi?

16.12 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Meren mukaan hallitus on ollut hidas — hallitus, joka perussuomalaisten mukana ollessa neuvotteli turvapaikkapoliittisen ohjelman, [Välihuutoja] sai kesästä 2015 lähtien vuodessa voimaan seitsemän lakimuutosta, joilla turvapaikkajärjestelmää tiukennettiin ja hallitsematon maahanmuutto Suomeen tyrehtyi. Seitsemän lakia tuli voimaan vuodessa, siis syksyllä 2016 voimaan. Tämän jälkeen on tehty toinen mokoma pelkästään lakeja, 80 toimenpidettä. Ja kuten Meri viittasi, vuoden alussa onneksi voimaan tuli — kiitos eduskunnalle, että syksyllä käsitelti nopeasti karkotuksia — oleskeluluvan perumisen mahdollistava laki, jolla nimenomaan törkeisiin rikoksiin syyllistyneitä voidaan karkottaa.

Mitä tulee kysymykseen uusista toimenpiteistä, olemme tiedottaneet, että valmistelemme toimia edelleen, käännämme kiviä, vaikka — kuten tässä todettiin — [Leena Meren välihuuto] perustuslain myötä, jonka Meri tuntee hyvin, meillä on hyvin karikkoinen ympäristö siinä, mitä kaikkea voidaan tehdä — tässä täytyy olla oikeudenmukainen. Käännämme kiviä siinä, miten voimme hallita tilannetta entistä paremmin, ja sen osalta myös kysymys siitä, että vaarantavien henkilöiden säilöön- ja kiinniottoperusteita tarkennetaan, [Puhemies koputtaa] on meidän pöydällämme.

16.14 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elikkä sanoitte tuossa lopussa, että teillä on jotain jo pöydällä, että tiukennatte näitä. Onko sieltä tulossa nyt selkeästi ohjeistusta ja säädöksiä siitä, että laittomasti maassa olevia ja kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita otetaan säilöön? Tähän haluan selkeän vastauksen. Puhuitte aika laajasti muusta.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Ja mitä tulee tähän turvapaikkapoliittiseen ohjelmaan, niin nimenomaan se eteni aika hyvään malliin silloin, kun perussuomalaiset olivat hallituksessa, mutta meidän heitettiin ulos, koska me vaadimme sen loppuunsaattamista [Välihuuto] — jos te hyvin muistatte tämän asian. Että pysytään kuitenkin faktoissa. [Ritva Elomaa: Arvopohja!]

Te puhutte perustuslaista ja oikeudenmukaisuudesta. Miten te voitte käyttää sanaa ”oikeudenmukaisuus” tässä keskustelussa, kun kansalaiset tätä katsovat? Mikä on oikeudenmukaista suomalaisten turvallisuuden kannalta? Jos me kuuntelemme kansaa ja jos kuunneltiin nämä äskeiset prosentit siitä, mitä kansa haluaa, niin kyllä siinä on vähän miettimistä hei. Ja nyt minä kysyn uudestaan: tuleeeko sieltä säilöönottoon kiristysä? Turun terrorismiteon jälkeen tätä [Puhemies koputtaa] lupailtiin. Mitään ei ole kuulunut. Nyt vastaus [Puhemies koputtaa] siihen kysymykseen.

16.15 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tulee säilöönoton ja kiinnioton säännösten tarkennuksia, joilla pystytään puuttumaan paremmin ongelmaan. Kysyn kyllä täällä myös, onko joku eri mieltä. Siis jos kaikki kielteisen päätöksen saaneet otettaisiin säilöön — 200 euroa päivä, 10 000 henkilöä tällä hetkellä suunnilleen — se olisi 365 miljoonaa euroa vuodessa. [Välihuutoja] Jos tällä rahalla voisin estää seksuaalirikoksia, tekisin sitä huomattavasti tehokkaammin [Leena Meri: Tehkää!] kuin ottamalla säilöön henkilöitä, joista yli 90 prosenttia ei ole vaara suomalaisille tytöille, lapsille, aikuisille. [Välihuutoja — Paavo Arhinmäki: Poliisi vastustaa sitä säilöönottoa!]

Ja mitä tulee oikeudenmukaisuuteen, niin meidän tulee aidosti tehdä toimia, jotka kohdistuvat erityisesti ulkomaalaisiin, koska meillä on tietty segmentti ulkomaalaisia, jotka ovat täällä ilman oleskelulupaa tai syyllistyvät rikoksiin. Heistä pitää päästä eroon. Tässä on yhteinen tahtotila, ja niitä toimia viedään eteenpäin ja on viety tähänkin asti. Mutta samalla olisi väärin leimata tuhannet ulkomaalaiset ihonvärin perusteella, ikään kuin päästä heistä eroon, vaikka he toimivat täysin moitteettomasti ja ovat osaltaan myös tämän tragedian... [Leena Meren välihuuto] — Minä puhuin [Puhemies koputtaa] tässä kohtaa oikeudenmukaisuudesta, joka sisältyy perustuslakiimme, mutta ilmeisesti teillä on eri käsitys asiasta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys ulkomaalaisten seksuaalirikollisten karkottamisesta (Simon Elo sin)

Suullinen kysymys SKT 228/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lisäkysymys, edustaja Elo.

Keskustelu

16.16 Simon Elo sin: Arvoisa herra puhemies! Ilmeisesti aina pitää palata kuin koira oksennukselle samaan kysymykseen, mutta palataan, kun kerta palata pitää.

Kesärannassa kesällä 2017 ainoa vaatimus perussuomalaisten puolelta, Jussi Halla-aholta, oli, että ulkoministeri Soini pitää vaihtaa ulkoministeri Terhoksi. Mitään muita vaa-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

timuksia ei ollut. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kaikki ohjelmat hyväksyttiin: hallitusohjelma, kaikki.

Mutta varsinainen kysymys, arvoisa puhemies. On totta, että Iltalehden selvityksen mukaan 91 prosenttia suomalaisista haluaisi karkottaa ulkomaalaiset seksuaalirikolliset. Sisäministeri Mykkänen, olette sinänsä aivan oikein sanoneet viime joulukuussa, että tekin haluaisitte tämän saman asian tapahtuvan, karkottaa ulkomaiset seksuaalirikolliset. Mutta tiedämme valitettavasti, että usein tämä ei käytännössä ole mahdollista tiettyihin maihin. Siksi, yhtenä syynä, siniset esittävät listaa toimenpide-esityksistä, joilla näihin asioihin voitaisiin puuttua. Esimerkiksi näistä Oulun rikoksista epäillyistä, jos heidät tuomitaan, moniaakaan ei näistä syistä johtuen pystytä näihin maihin karkottamaan. Haluaisitteko muuttaa, oletteko valmis muuttamaan järjestelmän sellaiseksi, että palauttaminen on myös käytännössä mahdollista, sillä tärkeintä on kansan turvallisuus?

16.17 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt vuodenvaihteen jälkeen rikoksista, joista voidaan tuomita yli vuoden rangaistus, joihin nämä törkeät lapsien hyväksikäytöt kuuluvat, voidaan oleskelulupa purkaa ja nopeutetussa menettelyssä karkottaa ilman hallintotuomioistuimen lainvoimaisuuspäätöksen odottamistaakin. Se on erittäin voimakas, tavallaan tuomio Suomelta kansakuntana tälle ilmiölle, ja niin pitkälle kuin oikeusvaltio voi tässä venyä.

Useammin haaste on se, että ne vastaanottavat maat eivät välttämättä ole tästä samaa mieltä. Tämä on tietysti asia, jota myös yhdessä edistämme, että kaikilla maailman mailla on kansainvälisen oikeuden mukaan velvollisuus ottaa omat kansalaisensa takaisin, jos heillä ei ole laillista oikeutta oleskella siellä, missä he ovat, ja se kohdemaahan on heitä kotimaahansa palauttamassa. Mutta kuten tiedämme, tässä meillä on haasteita useiden meidän kannalta tärkeiden turvapaikan hakumaiden osalta. Tätä työtä tietysti tehdään ulkoministeriön johdolla, mutta erittäin hyvässä yhteistyössä teemme tietysti sisäministeriön puolelta sen, mitä voimme.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys lapseen ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten ennaltaehkäisystä (Anders Adlercreutz r)

Suullinen kysymys SKT 229/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lisäkysymys, edustaja Adlercreutz.

Keskustelu

16.18 Anders Adlercreutz r: Ärade talman! RKP on puhunut pitkään näistä seksuaalirikoksista ja niitten ehkäisemisestä. Mikaela Nylander teki jo vuonna 2005 lakialoitteen, joka keskittyi tähän grooming-ilmiöön.

Tänä päivänä edelleenkin suuri osa seksuaalirikoksista jää ilmoittamatta. Ilmoituskynnyksen täytyy olla matalampi kuin tänään. Rikoksen uhrin tarvitsevat apua ja tukea rikosilmoituksen tekemiseen, puhumattakaan henkisestä tuesta.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Värderade talman! Det bästa alternativet är alltid det att brott kan förebyggas. Förståelse, insikt och empati — vi behöver alla mer av det. Vi måste skydda speciellt våra barn och unga.

Me RKP:ssa kannustamme hallitusta lisäämään rahoitusta esimerkiksi nuorisotyöhön ja internetissä toimivalle poliisille, jotka ovat läsnä niillä foorumeilla, missä nuoretkin ovat.

Arvoisa ministeri Mykkänen, millaisia lisäpanostuksia hallitus tulee tekemään ennalta ehkäisevään toimintaan?

16.19 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle hyvästä kysymyksestä, johon jo aikaisemmin totesin, että nimenomaan tämä internetissä tapahtuva houkuttelu rikolliseen toimintaan, lasten hyväksikäyttöön, on sellainen erityinen alue, johon luonnollisesti meillä ei ole vuosikymmenten perinteitä, kun koko toimintakenttä ei ole ollut olemassa. Siihen meidän täytyy satsata lisää. Se, monestako miljoonasta puhumme, on vielä valmistelun alla, ja luonnollisesti sitten lisätalousarvioneuvotteluissa, jos sellaisiin päädytään, näitä asioita katsomme.

Olen tyytyväinen siihen, että eduskunnan tahtotila näyttää laajasti olevan se, että tässä suomalaisen yhteiskunnan pitää tehdä täsmäisku sille, että internetistä tulee turvallisempi, aivan erityisesti lapsille ja nuorille. Toki tähän liittyy myös sitten se, että meillä vahvistuvat nykyisestä esimerkiksi moniammatilliset Ankkuri-tiimit, joissa poliisi, sosiaalityöntekijä, lastensuojelutyöntekijä istuvat samassa huoneessa, yhdessä ratkovat ongelmaperheiden tai -nuorten vyyhtejä. Me tarvitsemme tähän lisää resursseja. Tämän vuoden alusta olemme lisänneet lähiöpoliisitoiminnan resursseja, mutta tarvitsemme siihen pidemmän ajan näkyvyyttä. Toivottavasti tämä tahtotila nyt välittyy [Puhemies koputtaa] myös siihen, että voimme suunnitella paremmin mielin myös tulevia vuosia näiden toimintojen vahvistamiseksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys lapseen ja nuoriin kohdistuvien seksuaalirikosten torjumisesta (Päivi Räsänen kd)

Suullinen kysymys SKT 230/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vielä viides tästä aiheesta pyydetty kysymys. Edustaja Päivi Räsänen.

Keskustelu

16.20 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! YK:n tutkimuksen mukaan useimmat arabimiehet eivät usko, että tasa-arvo sopii heidän omaan kulttuuriinsa. Siksi erityisen kriittistä on heti aluksi opettaa turvapaikanhakijoille suomalaisen yhteiskunnan pelisäännöt, ja oletteko te, ministeri Mykkänen, tietoinen siitä, että vastaanottokeskuksissa yhteiskuntakursseihin, joita kyllä järjestetään, osallistumista ei tilastoida eikä seurata ja että käytännössä vastaanottorahaa voidaan kyllä vähentää 20 prosentilla, jos näihin kursseihin ei osallistu,

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

mutta tätäkään sanktiota ei yleensä ainakaan täysimääräisesti käytetä, ja usein vielä järjestyshäiriöiden pelossa? Olisitteko valmis siihen, että vastaanottorahasta tehtäisiin vastikkeellinen, niin että sitä maksetaan vain jos hyväksyttävästi suorittaa nämä kurssit, ja vielä että turvapaikan saamisen edellytykseksi asetettaisiin se, että on suorittanut kurssin ja on myös sen ymmärtänyt, niin että se testattaisiin kokeella?

16.22 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanottoraha on jo sinänsä vastikkeellinen. Me olemme asettaneet veloitteen kaikille yli 16-vuotiaille vastaanottokeskusten asukkaille suorittaa suomalaisen yhteiskunnan peruskurssi, jossa käsitellään myös omina kokonaisuuksina tasa-arvoa ja seksuaalioikeuksia ja yhdenvertaisuutta. Nyt vielä marraskuussa on lähetetty uudet yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevat materiaalit vastaanottokeskuksiin ja on tehty joulukuussa uusi videosarjakin.

Mitä tulee turvapaikan kriteereihin, kuten edustaja Räsänen varmasti hyvin tietää, turvapaikka-anomukset käsitellään henkilökohtaisen vainon ja kidutuksen uhan kautta, täytyykö se kriteeri, ja jos toissijainen suojelu tulee kyseeseen, onko kotimaa niin vaarallinen, että sinne ei voida ketään ihmisyksilöä takaisin lähettää, ja tähän kysymykseen meillä ei perustuslain palautuskiellon puitteissa ole mahdollisuutta liittää kurssinsuoritusvaatimusta.

Mutta vastaanottoraha on vastikkeellinen, ja olen samaa mieltä edustajan kanssa siitä, että olemme nyt jo kirjanneet yhdeksi toimenpiteeksi sen selkeyttämisen, että jokainen vastaanottokeskus pitää kiinni tästä velvollisuudesta [Puhemies koputtaa] ja että myöskin sitä vastaanottorahan aktiivimallia pannaan toimeen.

16.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä Oulun kammiotavat rikosepäilyt ovat järkyttäneet koko Suomen, ja meidän ensisijainen vastuumme päättäjinä Suomen kansalle tässä tilanteessa on yhdessä ja asiallisesti pohtia aidosti vaikuttavia ja toteuttamiskelpoisia keinoja, joilla me voimme nykyistä paremmin estää lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa ja seksuaalirikoksia sekä parantaa uhrien tukipalveluita koko maassa.

Arvoisa puhemies! Kansalaisjärjestöt ovat jo vuosia varoittaneet lapsiin kohdistuvasta houkuttelusta verkossa, ja lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin onkin laitonta jo nykylain mukaan. Kuitenkaan tätä rikoslain pykälää ei sovelleta kovin usein, ja asiantuntijat epäilevät sen johtuvan siitä, että verkossa tapahtuvasta houkuttelemisesta liian harvoin edelleen tehdä rikosilmoituksia poliisille. Kysyn siksi asianomaiselta ministeriltä: miten hallitus aikoo panostaa siihen, että ilmoittamiskynnys tämänkaltaisista tapahtumista ja verkossa tapahtuvasta houkuttelemisesta laskee?

16.24 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin hyvä ja tärkeä kysymys. Luulen, että tietyissä tapauksissa yksinkertaisesti teini-ikäiset lapset eivät välttämättä poliisille ensimmäisenä mene puhumaan. Aivan oleellista on esimerkiksi someturva.fi-palvelu, joka on vapaaehtoisten oikeustieteilijöiden ja psykologien perustama palvelu, antaa yhden foorumin netissä lähestyä ensin vaikka nimettömästäkin ja saada neuvoja ja saada myös rikosilmoitus liikkeelle, ilman että tarvitsee itse mennä poliisiaseman ovelle. Sitten on tärkeätä, että kouluissa opettajia — tietysti raskaan työnsä yhteydessä — voimaannutetaan myös siihen, että he pystyvät myös tarttumaan nuorten kertomisiin ja antamaan nuorille tilaa. Sama koskee lastensuojelua ja nuorisotyöntekijöitä.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Usein uhrien kohdalla on kysymys tilanteesta, jossa ollaan monien viranomaistenkin kanssa tekemisissä, ja siinä on juuri tämä, että tiedetään nuorisotyössä, lastensuojelussa tai sosiaalityössä, että nämä ovat oleellisia asioita ja niistä täytyy heti kertoa viesti eteenpäin ja kannustaa nuorta kertomaan.

Sanoisinko, että uskon, että yksi puoli tätä ilmiötä, mikä on edessämme ja joka on suuri tragedia ja pöyristyttävä tilanne, [Puhemies koputtaa] on se, että nyt tällä viikolla moni tietää, että tätä pitää varoa ja ei pidä lähteä vastaamaan tuntemattomille ja toisaalta että on aivan normaalia, [Puhemies koputtaa] että näistä asioista kertoo poliisille ja viranomaisille, ja siihen toki kannustan tässäkin jokaista suomalaista nuorta.

16.25 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan nyt vakavista seksuaalirikoksista, joilla hyvin usein on pitkäaikaiset vaikutukset. Ja sekin on sanottava, että maahanmuuttajien osuus näistä rikoksista valitettavasti on merkittävä. Jokainen tapaus on liikaa, näin ei voi jatkua. Tähän on saatava muutos.

Haluan minäkin kiittää siitä, että tässä talossa löytyi poikkeuksellinen ja nopea yhteistyö, että tämä talo tekee sen, mitä on tehtävissä, jotta näitä rikoksia torjutaan: rangaistuksia kovennetaan, poliisille annetaan entistä paremmat työkalut torjua näitä rikoksia, ja karkottaminenkin helpottuu. Tällaisia rikollisia me emme maahamme kaipaa.

Arvoisa puhemies! Yksi kulma tästä keskustelusta vielä on puuttunut, ja kysyn ministeri Saarikolta tavallisen perheenisän tai -äidin tai isovanhemman näkökulmaa. Moni heistä on huolissaan tästä tilanteesta. Mitä he voivat tehdä? Mitä heidän pitäisi tästä ajatella?

16.26 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että meille vanhemmille voi muodostua yllättäväksikin kysymykseksi se, miten iso kuilu sen saman internetin käytössä eri sukupolvilla on ja että ilmiöt ja kanavat, joissa toimimme, ovat kovin toisen näköisiä kuin alaikäisten kanavat. Tältä osin viranomaiset ovat tuottaneet erinomaista tietoa, sekä sosiaali- ja terveysministeriön alaiset että opetusministeriön alaiset viranomaiset, nettiin myös aikuisille informaatiota siitä, mihin voi ottaa yhteyttä, ja myöskin, mikä on sopiva tapa ottaa asiat esille ja puheeksi omien lasten kanssa.

On myös helppo yhtyä sisäministeri Mykkäsen arvioon siitä, että jos nuoren näkökulmasta luontevin kohde kertoa kohtaamastaan seksuaalisesta häirinnästä tai houkuttelusta ei ole omat vanhemmat, on tärkeää, että myös palveluyhteiskuntamme nuorisotyö, koulut, harrastukset ja muut palvelut aina tietysti viranomaisiin asti ovat tuolloin nuoren tiedossa ja käytettävissä. [Puhemies koputtaa] Tarvitsemme joskus niin yksinkertaiseltakin tuntuvaa vastausta kuin lisää tietoa.

16.28 Kari Tolvanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jokainen seksuaalirikos on liikaa, ja nämä kriminaalipolitiikan tiukennukset ovat täysin perusteltuja. Oikeusministeri Häkkänenhän on meille lakivaliokuntaan jo aikaisemmin tuonut näitä tiukennuksia.

Itse kun olen tavannut ehkä satoja seksuaalirikosten uhreja poliisin väkivaltarikosyksikössä, on entistä enemmän alkanut mietittyä tässä vuosikymmenen saatossa, jo 15 vuotta sitten, että miten näitä voitaisiin ehkäistä. Täällä on ollut hyviä keinoja, ja tämmöinen nettipoliisi on erittäin hyvä, sellainen pitää olla. Poliisin pitää partioida netissä ihan samalla tavalla kuin nuorten keskuudessa kadulla. Mutta sitten on haasteena tämmöinen niin sanot-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

tu paljastava tutkinta, jota olin mukana käynnistämässä yli kymmenen vuotta sitten. Siitä saatiin loistavia tuloksia. Tutkijat paljastivat tällaisia pedofiilirinkejä verkossa. Tutkijat pystyivät estämään rikoksia. Nyt poliisikoulutushan toimii täysillä — kiitos, valtiovarainministeri Orpo — poliiseja me emme kovin nopeasti saa lisää. Me tarvitsemme tätä paljastavaa tutkintaa. [Puhemies koputtaa] Kun se on nyt tällä hetkellä aika lailla tukossa, kun uusia juttuja tulee, niin mitä [Puhemies koputtaa] mahdollisuuksia olisi palkata esimerkiksi tutkintasihteereitä avustamaan tutkintaa, tällaisia nörttejä, jotka hallitsevat some-maailman, ja myös vartijoita, jotta voitaisiin poliiseja [Puhemies koputtaa] siirtää sinne poliisitehtäviin? Olisiko tämä mahdollista tehdä nopealla aikataululla? [Eduskunnasta: Hyvä ehdotus!]

16.29 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen antanut toimeksiannon Poliisihallitukselle valmistella eri mittakaavoissa olevia ohjelmia siitä, miten todella voidaan palkata tutkintasihteereitä siviilipuolelle, miten voidaan toisaalta vapauttaa poliisikoulutettuja henkilöitä palkkaamalla lisää esimerkiksi poliisivartijoita, miten voidaan kenties tehdä tarjous osalle eläköityvistä poliiseista muutaman vuoden jatkosta, varsinkin kokeneille tutkijoille, joita todellakin näihin vaikeisiin ja usein varsin kuormittaviin seksuaalirikostutkintatapauksiin tai paljastavaan tutkintaan tarvitaan. Siinä ei ihan kuka tahansa saa tulosta aikaan eikä jaksa näiden tavattoman traagisten asioiden parissa työskennellä tehokkaasti. Mutta aivan oikein, juuri nämä toimenpiteet ovat tarpeen, koska lyhyellä aikavälillä — vaikka meillä onneksi, kiitos tämän hallituksen ja valtiovarainministerin, on nyt pitkästä ajasta satakunta poliisia enemmän kuin edellisellä vuonna, me olemme pysäyttäneet poliisien määrän laskun ja kääntäneet sen hieman nousuun — äkinäistä hypähdystä poliisihenkilöiden määrässä ei toki voi tehdä, koska heidän koulutuksensa tapahtuu [Puhemies koputtaa] sillä tietyllä kurssikoolla, joka on olemassa.

16.30 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monia suomalaisia ovat järkyttäneet paitsi kammottavat tuoreet seksuaalirikokset myös se, että havaitumista näiden rikosten tehokkaaseen torjuntaan, naisten, tyttöjen ja lasten oikeuksiin, näyttää tapahtuvan toden teolla vasta nyt. Viimeisten 20 vuoden aikana Suomessa on kuitenkin arvioiden mukaan raiskattu 200 000—300 000 ihmistä, myös lapsia.

Kysyn hallitukselta: oletteko tässä yhteydessä pohtineet sitä, miten lasten, naisten, tyttöjen asemaan ja oikeuksiin suhtautumista tässä yhteiskunnassa vielä pitää parantaa ja muuttaa, jotta kaikki tässä yhteiskunnassa asuvat ja oleskelevat sen ymmärtävät? Oululaiset ja muutkin suomalaiset kyllä tietävät, mitä pitää tehdä lastensuojelussa, poliisin toiminnassa, seksuaalirikosten torjunnassa ja vastaanottokeskuksissa, [Puhemies koputtaa] mutta se vaatii resursseja. Oletteko antamassa resursseja nopeasti kaikkiin tarvittaviin toimiin?

16.31 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ei ole ihan oikeudenmukaista väittää, että Suomessa nyt havahduttaisiin tähän ilmiöön. On oikein ja ehdottoman välttämätöntä, että me käymme tästä laajamittaista yhteiskunnallista keskustelua. Hallituksen puolelta on kerrottu lakiesityksistä, jotka liittyvät sekä seksuaalirangaistuksiin että toisaalta maahanmuuttajiin.

Mutta mitä tulee esimerkiksi juuri mainitsemaanne tyttöjen ja naisten asemaan tai vaikkapa raiskauksen uhreihin, Suomi hyväksyi Istanbulin sopimuksen, naiseen kohdistuvaa väkivaltaa koskevan sopimuksen, muutama vuosi sitten, ja se on johtanut erittäin moniin

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

toimenpiteisiin. Mainitsen niistä vain muutaman: Nollalinja-puhelinpalvelu, joka on ollut valitettavan suosittu, jonne väkivallan uhri voi ottaa yhteyttä nimettömänä. Seri-keskukset, seksuaalisen rikoksen uhriksi joutuneiden keskukset, joista nyt keskustelemme, voimmeko laajentaa niiden toimintaa koskemaan myös alle 16-vuotiaita ja voisiko siten myös lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten parempi hoito olla koordinoitua yliopistosairaaloidemme tasolla? Tästä on myös erinomaisia toimintamalleja olemassa.

16.33 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se ei suoranaisesti pidä paikkaansa, että seksuaalirikosten torjuntaan tai naisten, tyttöjen oikeuksiin olisi herätty jotenkin Oulun tapausten jälkeen. Tämä hallitus on vienyt eteenpäin rangaistusten kiristysten ohjelman, joka on tuotu eduskuntaan jo syksyllä. Lakivaliokunnassa on käsittelyssä muun muassa lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten rangaistusten kiristysten paketti, jolle nyt myös oppositiopuolueet ilmoittivat tukensa tällä viikolla — kiitos siitä. Samalla myös oikeusministeriössä on itse asiassa jo vuoden ajan valmisteltu raiskaus- ja hyväksikäyttösääntelyn kokonaisuudistusta, jonka julkaisin toissa päivänä, että suostumusperusteisuutta tullaan vahvistamaan raiskauslainsäädännössä ja samoin hyväksikäyttöririkokset, lapsiin kohdistuvat sukupuoliyhteydet, muutetaan raiskausrikosten piiriin. Tämä on ohjeistus sille perusteelliselle lainvalmistelutyölle, joka tulee tehdä huolella, [Puhemies koputtaa] ilman kiihkoa, jotta vaikutukset ovat juuri senmukaisia kuin tämä sali haluaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lisäkysymys, edustaja Väyrynen.

16.34 Paavo Väyrynen tl (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Ensin lausun syvän paheksumiseni siitä, että tähtiliikkeen eduskuntaryhmää ei kutsuttu viime tiistain neuvotteluun. Ehkä meidän mielipiteitämme ei haluttu kuulla.

Tosiasiahan on se, että näiden viimeaikaisten kauheitten tapahtumien keskeinen syy on ääri-liberaali maahanmuuttopolitiikka, mitä meillä on harjoitettu, erityisesti syksyllä 2015, jolloin vaatimuksista huolimatta rajavalvontaa ei palautettu. [Erkki Tuomiojan välihuuto] Kaikki hallituspuolueet ovat vastuussa tästä, ja oppositio silloin vain katsoi, että hallituksen maahanmuuttopolitiikka on liian tiukkaa. [Ben Zyskowitz: Totta!] Nyt sitten kyllä julistetaan voimakkaasti ja vaaditaan toimenpiteitä, aivan oikein, näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Kysyn hallitukselta, miksi Suomi ei ole palauttanut rajavalvontaa, kuten Tanska, Ruotsi ja Norja ovat tehneet. Tämähän ei merkitsisi rajojen sulkemista, niin kuin on väitetty, vaan rajaviranomaisten valtuuksien vahvistamista tällaisten ikävien tapahtumien estämiseksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pääministerin sijainen.

16.35 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tämä vuoden 15 kysymyskin nousi tässä esille. Kun koko Eurooppa jäi yllätetyksi tämän turvapaikanhakuvyöryn alle, joka kohdistui sitten myöskin Suomeen, niin me toimimme silloin hyvinkin määrätietoisesti, [Naurua] ja käytännössä kaikki Suomen ulkorajat, Euroopan unionin ulkoraja Venäjälle, piti tukkia. Siinä oli omat hankaluutensa, siihen löytyi ratkaisu. Laivareitit, lentoliikenne saatiin käytännössä tukittua niin, että turvapaikanhakua näistä ei tullut, mutta meillä oli Euroopan unionin sisäraja Ruotsin kanssa. Silloin selvitettiin asiaa hyvin tarkasti hallituksen piirissä sekä viranomaisilta, Rajavartio-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

laitokselta että oikeusoppineilta, kävin silloisena sisäministerinä hallintovaliokunnassa, ulkoasiainvaliokunnassa, eduskunnan suuressa salissa keskustelemassa, ja yhteinen selkeä näkemys ja tulkinta oli siitä, että rikkomatta Suomen tekemiä kansainvälisiä sopimuksia tai rikkomatta omaa lakiamme [Puhemies koputtaa] me emme voi pysäyttää turvapaikanhakijoita rajalle, olla ottamatta heidän turvapaikkahakemustaan. Siihen ei olisi sisäraajatarkastus tehnyt muutosta. [Puhemies koputtaa] He olisivat voineet hakea turvapaikkaa joka tapauksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lisäkysymys, edustaja Kiljunen.

16.36 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me emme voi hyväksyä kenenkään ihmisen tekemää raiskausta emmekä seksuaalista hyväksikäyttöä. Eri-tyisen tuomittavaa se on, kun seksuaalinen hyväksikäyttö kohdistuu lapseen tai nuoreen.

Nämä viimeaikaiset järkyttävät tapahtumat ovat käynnistäneet voimakkaan keskustelun seksuaaliväkivallasta. Mielestäni meidän tulee nyt kuitenkin keskustella erittäin vahvasti myös siitä, kuinka seksuaalinen väkivalta pystytään ehkäisemään ja estämään. Asia on erittäin vaikea, ja siitä on osattava puhua ja keskustella oikein, jotta emme aiheuta lisää ahdistusta tai pelkoa vaan lisäämme turvallisuutta ja asiallista tietoa. Tämä tieto on tärkeä myös vanhemmille. Tämä tieto on tärkeä myös, jotta me lisäämme osaamista kouluihin, nuorisotyöhön, järjestöihin ja siellä toimiviin aikuisiin. Arvoisa puhemies, kysyisinkin ministeri Grahn-Laasoselta: mitä toimenpiteitä opetus- ja kulttuuriministeriö on tehnyt asian hyväksi?

16.37 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maanantaina eli heti viikonlopun tapahtumien jälkeen Opetushallitus asiantuntijaviraston kokosi kouluille materiaalia ja aineistoa kahdesta näkökulmasta sen työn tueksi, että meidän ammattitaitoiset opettajat pystyvät olemaan nuorten tukena. Kouluille on toimitettu jo aiemmin aineistoa, ja sitä on nyt uudelleen koottu seksuaalisen väkivallan, häirinnän tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi, ja toinen näkökulma on sitten sosiaalisen median turvallisuustaitojen opettaminen ja kasvattaminen siinä. Niistä on meillä vahvat kirjaukset jo voimassa olevissa opetussuunnitelmissa, ja olemme toimittaneet Opetushallituksen kautta kouluille myöskin lisää aineistoa tähän. Koulu on turvallinen ympäristö. Siellä luotettavat aikuiset ovat nuorten tukena, ja kodit niin ikään ovat tärkeitä tässä työssä. Myöskin valmistelemme parhaillaan omalta osaltamme mahdollisia lisäkeinoja, jotta voidaan tätä sosiaalisen median turvallisuustaitojen opetusta edelleen vahvistaa.

16.38 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Teimme yhdessä edustaja Heinosen kanssa viime vaalikaudella aloitteen, jonka allekirjoitti yli sata kansanedustajaa, muun muassa kaikki keskustan silloiset kansanedustajat. Siinä vaadimme sitä, että lapsen törkeästä seksuaalisesta hyväksikäytöstä tehtäisiin rikos, joka ei vanhene koskaan. Meillä oli silloin oikeustapauksia, joissa tekijä myönsi teon mutta häntä ei voitu asettaa syytteeseen teon tultua vanhentuneeksi. Pidimme sitä räikeänä epäkohtana.

Teimme tätä aloitetta yhdessä uhrien kanssa. He kuvailivat lapsen törkeää seksuaalista hyväksikäyttöä kuin murhaksi, josta jää henkiin. He sanoivat, että usein heistä tuntuu siltä, että heille tulee elinkautinen ja tekijä selviää helpommalla.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Kysyn ministeriltä: voisimmeko tehdä myös tähän vanhenemisaikaan tässä yhteydessä tarvittavan korjauksen?

16.40 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset, erityisesti nämä törkeimmät, aiheuttavat pysyviä, elinikäisiä vaurioita, se on aivan selvä asia. Olen tavannut näitä ihmisiä ja myös järjestöjä, jotka auttavat näitä uhreiksi joutuneita henkilöitä, 60—70-vuotiaita ihmisiä, jotka kertovat, että ovat kantaneet tätä asiaa sisällään — elleivät ole päätyneet joihinkin ikävämpiin tekoihin sitä ennen. Eli pitkäaikaisia traumoja.

Mitä voidaan tehdä sille, että ongelma käytännössä paljastuu yleensä, monesti liian myöhään? Eli lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa se ilmoittamiskynnys ja asian paljastuminen on se aivan ydinkysymys. Se, kun monesti nämä tapahtuvat läheis- ja perhepiirissä, tekee näistä erityisen vaikeita.

Vanhentumisaika on määritetty nyt jo varsin pitkäksi. Se, että tutkinta tapahtuisi vuosikymmenten päästä — poliisi taas on todennut, että on hyvin vaikea mitään todisteita löytää, mutta minä olen valmis tarkastelemaan tätä vanhentumisaikaa. Se tapahtuu itse asiassa ennalta linjatusti jo [Puhemies koputtaa] tässä kokonaisuusuudistuksen yhteydessä.

16.41 Ville Tavio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että tässä nostetaan esiin turvapaikkapolitiikka, koska se on tässä sitä ydintä. [Eva Biaudet: Sitten Suomessa ei olisi mitään ongelmaa, jos ei olisi ulkomaalaisia!] Sanotaan, että se, joka päästää ketun kanatarhaan, on yhtä syyllinen kuin se kettu, eli tässä on kysymys siitä, jatkammeko me väärin ihmisten päästämistä maahan Ruotsin rajan yli tai mistä vain. Se on muuten aika ihmeellistä, kun 2015:een ja näihin mennään, että Suomi pystyi kyllä neuvottelemaan Venäjän kanssa, että Venäjä sulkee sieltä rajansa, mutta ei Ruotsin kanssa — minä luulin, että Ruotsiin pitäisi olla hyvät välit.

Ettekö te, ministeri Orpo, kun olette olleet sisäministerinä, tai nykyinen sisäministeri Kai Mykkänen, tunnista sitä, että turvapaikkapolitiikka ei ole mikään luonnonvoima vaan se on kuin vesihana, mitä me voimme säädellä eri lainsäädännöillä? Me voimme vähentää Suomen houkuttelevuutta, tai me voimme jollain muulla tavalla estää sitä, [Puhemies koputtaa] että nämä raiskaajat pääsevät yhä arabimaista Suomeen. [Puhemies koputtaa] Ettekö te tee mitään? Se aalto voi tulla koska vain uudelleen?

16.42 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yritän olla kiinnittämättä näihin epäasiallisiin viittauksiin huomiota. Vastaan itse kysymykseen.

Te tiedätte varsin hyvin, edustaja, kun olitte hallituspuolueen edustaja, että vuodesta 15 lähtien alettiin tehdä kymmeniä ja kymmeniä toimenpiteitä. Teimme yhdessä toimenpideohjelman, jolla tähän akuuttiin kriisiin puututtiin [Välihuutoja] ja josta asiantuntijoiden mukaan suurin osa, lähes kaikki, on toimeenpanttu. Me olemme tehneet asiantuntijoiden mukaan sen, mikä on Suomen perustuslain ja Suomen tekemien sopimusten mukaan mahdollista. On tehty siis lähestulkoon se, mikä on mahdollista lakien puitteissa.

Mutta pitää myöskin huomioda se, että tämän vakavan seksuaalirikosongelman edessä ei pidä lietsoa vihaa vaan pitää pitää maltti. Me pystymme Suomessa ratkomaan nämä ongelmat. Meillä on maailman parhaat, luotettavimmat viranomaiset. He pystyvät, jos jotkut tässä maailmassa, [Puhemies koputtaa] löytämään ratkaisuja näihin ongelmiin, ja sitä työ-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

tä tehdään koko ajan [Puhemies koputtaa] ja on tehty kolmen vuoden ajan. [Leena Meri: Liian kova hinta!]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen lisäkysymys.

16.43 Jutta Urpilainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella, niin kuin moni kollega tässä salissa on todennut, on tärkeää, että puhumme myös seksuaalirikollisuuden ennaltaehkäisystä, ja silloin puhumme kaikkien Suomessa asuvien vastuusta noudattaa lakeja ja myöskin kunnioittaa toisen sukupuolen edustajia.

Maassa syntyneisiin voi vaikuttaa kasvatuksen ja koulutuksen keinoin vuosikausia. Maahan aikuisiällä muuttaviin vaikuttaminen on rajallisempaa. Avainasemassa on kotouttaminen, johon tulee liittyä naisten ja miesten yhdenvertaisuuteen liittyvien arvojen omaksuminen. On tärkeää, että tämä on yhteinen viesti kaikille. Suomessa lakeja noudatetaan, naisten ja tyttöjen oikeuksia kunnioitetaan eli eletään maassa maan tavalla. Siksi olen iloinen, että eduskuntaryhmät ovat yhdessä nostaneet esiin sen, mitä Suomen kansalaisuus tarkoittaa.

Arvoisa puhemies! Tämä on ollut pääsääntöisesti hyvä keskustelu tärkeästä, [Puhemies koputtaa] yhteisestä asiasta. Haluaisinkin kysyä hallitukselta: oletteko valmiita [Puhemies koputtaa] jatkamaan tätä keskustelua eduskunnan kanssa esimerkiksi pääministerin ilmoituksen muodossa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pääministerin sijainen.

16.45 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Pääministerin ilmoitukseen kannan ottaa pääministeri, jätetään se hänelle. Mutta ilman muuta tätä keskustelua pitää jatkaa. Tämä on ollut äärettömän tärkeä keskustelu, ja on äärettömän tärkeää se, että nyt koko eduskunta — ainakin tuntuu siltä, että lähes koko eduskunta — on päättäväisesti tekemässä näitä yhteisiä toimia, tukemassa niitä hallituksen eduskunnalle antamia esityksiä. Ja toivottavasti, kun hallitus valmistelee huolella jatkotoimia, joilla naisiin, tyttöihin kohdistuva seksuaalirikollisuus saadaan tästä maasta kitkettyä, [Eva Biaudet: Riippumatta tekijän kansallisuudesta!] saadaan tehtyä toimia, joilla Suomi pidetään turvallisena maana, [Simon Elo: Käydään neuvotteluja!] saadaan tehtyä toimia, joilla taataan turvallinen ja hyvä yhteiskunta.

On tärkeää, että tätä keskustelua jatketaan. Minä toivon, että pidetään keskustelussa maltti ja tolkkua suomalaiseen hyvään tapaan. Meille tulee eteemme erilaisia ongelmia ja haasteita. Suomalaiset ovat aina pystyneet nämä asiat hoitamaan yhdessä, [Puhemies koputtaa] ja näin me pystymme tässäkin toimimaan. [Markku Rossi: Lisätalousarvio eduskuntaan!]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys korkeakoulujen uusista rahoitusmalleista (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 231/2018 vp

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.46 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Tänään julkistettiin yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen uudet rahoitusmallit. Niistä näkee, että ministeriön ohjausvalta vahvistuu ja tulosohejaus kiristyy entisestään.

Korkeakoulujen rahoitus Suomessa on kansainvälisesti verraten poikkeuksellinen, sillä erittäin suuri enemmistö saadusta rahoituksesta perustuu kilpailuun ja tulosohejaukseen. Korkeakoulut kilpailevat keskenään vuosi vuodelta vähenevistä resursseista. Korkeakoulujen henkilökunta ja opiskelijat ovat väsyneitä tähän lyhytjänteisyyteen ja epävarmuuteen, eivätkä nämä uudet mallit tuo parannusta. Siksi kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: miksi rahoitusmalleissa vahvistettiin ministeriön ohjausta ja kiristettiin tulosohejausta entisestään?

16.47 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tosiaan vahvistettiin tulevalle sopimuskaudelle yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitusmalli. Sen valmistelu on tehty poikkeuksellisesti poikkeuksellisen laajassa kokoonpanossa, eli korkeakoulut, opiskelijat ja henkilöstö ja keskeiset sidosryhmät ovat olleet valmistelussa mukana, ja tämä valtioneuvoston päätös perustuu heidän lähes yksimieliseen esitykseensä. Henkilöstöjärjestöillä oli omia huomioita tähän, joita olemme myöskin työstäneet eteenpäin. Ne liittyvät erityisesti henkilöstön hyvinvointikysymyksiin ja vakauteen korkeakoulujen rahoituksessa ja henkilöstötutkijoiden, korkeakoulujen henkilöstön työskentelyedellytyksissä, ja tähän liittyen on vielä tulossa työryhmätyötä tämän hallituskauden aikana.

Mutta mikä tässä korkeakoulurahoitusmallissa oli olennaista, on se, että tavoitteena on koulutustason nostaminen, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien lisääminen ja korkeakoulutuksen [Puhemies koputtaa] ja tutkimuksen vahva laatu Suomessa.

16.48 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme keskellä työn murrosta. Jopa satojatuhansia ihmisiä täytyy kouluttaa uudestaan, täydennyskoulutuksesta puhumattakaan. Myös yksi opetusministerin johtaman korkeakouluvisio-työryhmän kantavista teemoista on ollut jatkuva oppiminen, kuten ministeri juuri totesi. Kuitenkin tänään julkistetuissa malleissa korkeakouluja rangaistaan siitä, että niiden opiskelijat suorittavat toisen samanarvoisen tutkinnon. Korkeakoulut saavat puolet vähemmän rahaa toisen tutkinnon tekävästä opiskelijasta, eli korkeakouluihin ei enää kannata ottaa alanvaihtajia. Kysynkin ministeri Grahn-Laasoselta: miksi toisen tutkinnon rahoituskertomesta tehtiin rankaisun elementti, vaikka se selvästi on jatkuvan oppimisen tavoitteen vastainen?

16.49 Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse asiassa tämä uusi esitys merkittävältä osin vahvistaa jatkuvan oppimisen roolia ja rahoitusta korkeakouluissa. Yliopistojen osalta jopa kaksinkertaistaa jatkuvan oppimisen

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

rahoituskertoimen tässä uudessa mallissa. Ja kun viittasitte puheenvuorossanne näihin ker-toimiin, niin pyydän tarkistamaan sen tänään hyväksytyn mallin. Nimittäin siinä tätä ker-rointa on lausuntopalautteen osalta korjattu ylöspäin, ja sitä kautta tilannetta lausuntopa-lautteen muodossa on sitten päästy — myöskin näitä huolia, mitä tähän liittyi — kuule-maan.

Jatkuva oppiminen on meillä vahva teema valmistelussa, tulevaa hallituskauttakin aja-tellen. Yhä useampi meistä, ja itse asiassa ihan jokainen, tarvitsee mahdollisuuksia uuden oppimiseen läpi työuran, ja sitä kohti mennään. On tehty myös lainsäädäntöä ihan viime ai-koina. Jatkevasta oppimisesta on tullut korkeakoulujen uusi tehtävä. Se on kirjattu lainsää-däntöön, ja siihen on luotu edellytyksiä, avattu mahdollisuuksia, ja siihen on lisätty yli sa-dalla miljoonalla [Puhemies koputtaa] eurolla myöskin rahoitusta.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.7. Suullinen kysymys sosiaalisesta luototuksesta (Hanna Sarkkinen vas)

Suullinen kysymys SKT 232/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Sarkki-nen.

Keskustelu

16.50 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömer-kinnät ovat iso yhteiskunnallinen ongelma. Maksuhäiriömerkintöjä on nyt enemmän kuin koskaan, yli 380 000. Ylivelkaantuminen ja ulosottoon joutuminen synnyttää kannustin-loukkuja, joista nouseminen voi olla vaikeaa.

Ylivelkaantumisen torjuminen on vaikea kysymys. Olennaista on köyhyyden vähentä-minen ja taloustaitojen vahvistaminen. Pikavippejä ja niiden mainontaa pitää suitsia lain-säädännöllä. Velkaneuvonnan saatavuutta tulee parantaa.

Sosiaalinen luotto voi olla myös hyvä keino estää pikavippikierteeseen joutumista ja sii-tä nousemista, mutta vain noin 30 kuntaa tarjoaa sitä tällä hetkellä ja sosiaalisen luoton saa-misen ehdot ovat hyvin tiukat. Arvoisa puhemies, kysyisin ministeriltä: voisiko hallitus aloittaa lainsäädäntövalmistelun sosiaalisen luototuksen ulottamisesta koko Suomeen ja sen ehtojen muuttamisesta sen saatavuuden parantamiseksi?

16.51 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoi-sa puhemies! Oikeusministeri Häkkäsen kanssa tässä pohdimme lyhyesti kysymyksen ai-kana, että aihepiirikokonaisuus on todellakin tietyllä tavalla kahden hallinnonalan vastuul-la. Kuten totesitte, on ylivelkaantumiskysymykset ja niihin liittyvä velkaneuvontajärjestel-mä, jolla voidaan nähdä myös vahva sosiaalinen ulottuvuus, ja sitten erikseen on olemassa, kuten mainitsitte, sosiaalisen luototuksen järjestelmä.

Olen itse kiinnittänyt samaan huomiota, että se on verrattain vähän käyttöön otettu jär-jestelmä, siitä huolimatta että sen seuraukset voisivat olla pitkäjänteisiä talouden näkökul-masta mutta puhumattakaan sen henkisen paineen vähentämiseksi, mikä liittyy vähävarai-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

suuteen. Minusta on tutkimisen arvoinen kysymys, ajatellen myös tulevaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja maakuntauudistuksen yhdistelmää, kenen vastuulle uudessa mallissa tuo kuvio kuuluisi ja voitaisiinko tätä levittää ja kehittää. [Puhemies koputtaa] Minusta harkinnan arvoinen kysymys ja sitä kautta ehdotus.

16.52 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia positiivisesta suhtautumisesta. Toivon todella, että sosiaalinen luototus etenee koko Suomeen ja tulee paremmin sitä tarvitsevien saataville.

Yksi merkittävä ylivelkaantumiseen liittyvä epäkohta on maksuhäiriömerkintöjen rangaistusluontoinen säilyminen jopa 2—4 vuotta jopa niissäkin tapauksissa, joissa velka on jo maksettu. On vaikea ymmärtää, miksi velkansa jo hoitaneita kansalaisia roikotetaan vuosikaupalla tilanteessa, jossa elämän perusedellytykset, kuten asunnon ja puhelinliittymän saaminen, vaarantuvat maksuhäiriömerkinnän vuoksi. Viime vuonna jätetyssä, yhteensä 138 kansanedustajan allekirjoittamassa lakialoitteessa esitettiin, että maksuhäiriömerkinnät poistettaisiin, kun velka on suoritettu tai kun sen peruste on vanhentunut. Kysynkin nyt ministeriltä: aiotteko viedä tätä aloitetta eteenpäin [Puhemies koputtaa] ja oletteko valmis maksuhäiriömerkintöjen rangaistusluontoisen säilyttämisen lopettamiseen?

16.53 Oikeusministeri Antti Häkkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa velkaongelma tällä hetkellä kasvaa. Yhä useampi kotitalous ja yhä useampi yksittäinen ihminen on joutunut velkakierteeseen, ja ne aiheuttavat inhimillisesti äärimmäisen vaikeita tilanteita. Meillä on tietysti perinteisiä haasteita — voi tulla yrittäjälle konkurssi, ihmiselle sairautta, työttömyyttä tai muuta ja ei pysty lainaa maksamaan, tai muuten ehkä tavallisissa arjen askareissa tekee liikaa ostoksia ja ajautuu sitä kautta velkakierteeseen — ja tämä vähän uudempi ilmiö, pikavipit ja ylisuuret korot, on myös yksi ilmiö, jota pitää tässä yhteydessä taklata.

Hallitus tekee tällä hetkellä itse asiassa juuri niitä toimenpiteitä, joita tässä on tullut esiin. Talous- ja velkaneuvontaa lisätään, ulosotossa tehdään kannustavammaksi ottaa työtä vastaan, positiivisen luottotietorekisterin selvitys on käynnissä, ja luottotietojen käsittelyä ylipäättään tullaan uudistamaan. Eli luottotietolain uudistaminen tulee tapahtumaan, ja sen valmistelu on nyt jo käynnissä, [Puhemies koputtaa] ja siinä yhteydessä tullaan arvioimaan, kannattaisiko lyhentää näitä merkintöjen aikoja ja onko perustetta enää pitää kahta vuotta ihmisiä odottamassa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.8. Suullinen kysymys Brexit-prosessista (Olavi Ala-Nissilä kesk)

Suullinen kysymys SKT 233/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Ala-Nissilä.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Keskustelu

16.54 **Olavi Ala-Nissilä kesk:** Arvoisa puhemies! Tiistaina Britannian parlamentti hylkäsi neuvotellun brexit-sopimuksen. Britannialla on vaihtoehtoja jäljellä, kaikki huonoja, ja näyttää siltä, että minkään taakse ei ole syntymässä enemmistöä, joten tämä asia tulee velomaan valitettavan pitkään.

Suomalaiset, jotka asuvat Britanniassa — mikseivät myös britannialaiset, jotka asuvat Suomessa — ovat huolestuneita. Myöskin suomalaiset yritykset, jotka vievät metsäteollisuuden tuotteita, kemianteollisuuden tuotteita, elintarvikkeita, palveluja ovat huolissaan. Kysyisin ulkoministeri Soinilta: mikä on nyt viestinne Suomen kansalaisille ja suomalaisille vientiyrityksille, että miten me selvitämme [Puhemies koputtaa] nämä edessä olevat ongelmat, tämän epävarmuuden tilanteen? [Simon Elo: Tärkeä kysymys!]

16.55 **Ulkoministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tietysti avain tässä on Britannian parlamentilla ja sillä, että he saavat päätettyä oman tahtotilansa siitä, minkälaisen brexitin he haluavat, koska he hylkäsivät sen sopimuksen, jonka he olivat Euroopan unionin kanssa neuvotelleet. Olen kysyjän kanssa samaa mieltä siitä, että jäljellä on vain huonoja vaihtoehtoja. Nyt on kuitenkin pääministeri Theresa Maylla maanantaihin asti aikaa esittää tiekartta, mahdollisia uusia avauksia, miten tässä voidaan päästä eteenpäin.

Jokainen ministeriö on tehnyt niin sanottua kovan brexitin [Puhemies koputtaa] varautumista, muun muassa siitä, miten lentoliikenteen haasteeseen vastataan, miten lääkkeitten saatavuuden haasteeseen vastataan, miten laivaliikenteen haasteeseen vastataan. Mutta aivan varma on, [Puhemies koputtaa] että tästä tulee kielteisiä seurauksia. [Puhemies koputtaa] Nyt kysymys on, miten niistä selvitään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.9. Suullinen kysymys turvapaikanhakijoiden uusintahakemuksista (Mari-Leena Talvitie kok)

Suullinen kysymys SKT 234/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Talvitie.

Keskustelu

16.56 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Olemme tällä kaudella edistäneet turvapaikkapolitiikkaa, joka takaa inhimillisen ja humanin kohtelun ja on samalla riittävän tiukka ja jämäkkä. Vuonna 2018 uusia turvapaikkahakemuksia jätettiin noin 2 400, ja määrä on sama kuin muissa Pohjoismaissa. Kuitenkin uusintahakemuksia jätettiin lähes yhtä paljon, noin 2 000.

Useat hakijat ovat jättäneet monia uusintahakemuksia peräkkäin, ja kansalaisia ihmetyttää, miksi uusintahakemuksia tulee niin paljon. Turvapaikkajärjestelmä ei toimi, jos lain-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

voimaisen kielteisen päätöksen saanut ei poistu maasta eikä häntä voida poistaa maasta. Nyt järjestelmää käytetään jopa lainvoimaisen päätöksen välttelyyn, viivästyttämiseen.

Tähän liittyvä laki eli uusintahakemuksen väärinkäyttöä rajaava lakimuutos on jo eduskunnassa. Se on yksi merkittävä lainmuutos, jolla voisimme tehostaa ja kohdentaa viranomaisresurssien käyttöä. Lakimuutoksella voitaisiin estää [Puhemies koputtaa] uusintahakemusten väärinkäyttöä ja viivästymistarkoituksella [Puhemies koputtaa] tehdyt uusintahakemukset eivät estäisi palautusta. Olisi melkein [Puhemies koputtaa] paikallaan kysyä [Puhemies koputtaa] muilta eduskuntaryhmiltä, miksi tämä tärkeä esitys ei edennyt [Puhemies koputtaa] eduskuntaryhmien yhteislausumassa.

16.57 Sisäministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on se, että lakiesitys käsitellään asianmukaisesti, ja toivottavasti päädytään siihen, että pystymme estämään tilanteen, jossa oikeustajua koetellaan viivytystarkoituksessa väärin käyttäen uusintahakemusten mahdollisuutta.

On selvää, että joissakin tapauksissa ensimmäinen käsittelykierros ei ole hakijasta riippumattomista syistä ottanut huomioon kaikkea vainon kohteeksi tuleminen seikkoja, ja tällöin uusintahakemuksen pitää olla mahdollinen. Mutta on aivan totta, että tällä hetkellä jopa palautusvaiheessa lentokentällä jätetään hakemuksia tietäen tietysti, että se johtaa käsittelyyn, palautuksen peruuntumiseen. [Puhemies koputtaa] Meillä on pystytetty päivytyksenmenettely, jolla pystytään teknisesti tämä estämään, mutta tämä laki olisi äärimmäisen tärkeä nyt, kun meillä on tilanne, jossa näitä lainvoimaisia päätöksiä tulee tänä vuonna paljon, ja oikeustajua todella koetellaan, jos viivytystarkoituksessa [Puhemies koputtaa] kolmannen, neljännen, viidennen hakemuksen kanssa sitten jäädään maahan.

Lakiesitys on tehty niin, että se on [Puhemies koputtaa] kohtuullinen mutta [Puhemies koputtaa] puuttuisi tähän ongelmaan, [Puhemies koputtaa] ja toivon, että eduskunta asian [Puhemies koputtaa] käsittelee.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.10. Suullinen kysymys Euroopan unionin uudistamisesta (Paavo Väyrynen tl)

Suullinen kysymys SKT 235/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Väyrynen.

Keskustelu

16.58 Paavo Väyrynen tl: Puhemies! Ulkoministeri Soini sanoi, että ratkaisun avaimet ovat Britanniassa. Mutta ne ovat myöskin Euroopan unionissa. Kun alun perin tämä prosessi käynnistyi, David Cameron esitti, että Euroopan unionia uudistetaan niin, että palautetaan päätösvaltaa jäsenmaille ja estetään unionia liiaksi puuttumasta jäsenmaitten asioihin. Valitettavasti Brysselin byrokraatit ja federalistit torjuivat tämän, ja sen takia syntyi brexit. Britit päättivät erota.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Nythän tämän jatkokäsittely tulee olemaan sellainen, että joka tapauksessa alkavat neuvottelut uudesta suhteesta. Neuvottelut kestävät pari vuotta. Me tiedämme, että useissa unionin jäsenmaissa — useimmissa unionin jäsenmaissa — mielialat ovat muuttuneet niin, että nuo David Cameronin alkuperäiset tavoitteet nauttivat laajaa kannatusta. Onko hallitus valmis aloittamaan keskustelut sellaisen hallitusten välisen konferenssin aikaansaamisesta, [Puhemies koputtaa] jossa Euroopan unionia uudistettaisiin niin, että Britannia voisi ehkä pysyä mukana tai ainakin tämä uusi suhde saataisiin järkevälle pohjalle?

17.00 Ulkoministeri Timo Soini (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On täysin selvää, että Euroopan unioni on uudessa tilanteessa joka tapauksessa, kun Britannia on siitä eroamassa. Olen aivan varma, että kun meillä on Euroopan parlamentin vaalit kaikissa EU-maissa 25. toukokuuta, niin tämä taistelu tai keskustelu Euroopan suunnasta tullaan käymään jokaisen maan sisällä. Sitten, kun Euroopan parlamentti muodostuu, niin ilman sen myötävaikutusta ei saada aikaan uutta komissiota. Samaan aikaan meillä on monivuotinen rahoituskehysneuvottelu. Olen siinä kyllä edustaja Väyrysen kanssa samaa mieltä, että ihan entisellä tavalla tämä ei tule menemään. Nyt oikeastaan onkin hyvä, että jokaisessa maassa, myös Suomessa, käydään perusteellinen keskustelu sellaisen Euroopan unionin suunnasta, joka meidän käsityksemme mukaan olisi säilyttämisen ja kehittämisen arvoisen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi päästökauppalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 228/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 26/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 26/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.01 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Pariisin ilmastopöytäkirjan mukaan maapallon keskilämpötilan nousu täytyy rajata alle 2 asteeseen pyrkien 1,5 asteeseen. Tämä edellyttää kasvihuonekaasupäästöjen ja -nielujen tasapainoa maailmanlaajuisesti vuosisadan puoliväliin mennessä. Hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n lokakuun raportissa kuvattiin dramaattisia eroja 1,5 ja 2 asteen välillä. Aikaa globaalien päästöjen kääntämiseen pysyvään laskuun ei ole monta vuotta. Muutaman vuoden tasaantumisen jälkeen viime vuonna globaalit päästöt kasvoivat jälleen. Kaikkien maiden on nyt tehtävä suurempia ja nopeampia päästövähennyksiä ilmastomuutoksen torjumiseksi. EU ja Suomi ovat sitoutuneet Pariisin sopimukseen, ja IPCC:n raportin jälkeen EU on jo ilmoittanut valmiudestaan päivittää omaa sitoumustamme vuonna 2020.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Arvoisa puhemies! Tärkein yksittäinen instrumentti päästöjen vähentämiseksi EU:ssa on päästökauppa. Valitettavasti päästökauppa ei ole tähän mennessä toiminut riittävän hyvin, koska päästöoikeuksien määrä on ollut liian suuri ja päästöoikeuden hinta on jäänyt liian matalaksi. Päästökaupalla ei ole ollut siis riittävää ohjausvaikutusta. Nyt käsiteltävänä olevalla päästökauppalaain muutoksella pannaan täytäntöön EU:n päästökauppadirektiivin muutos, jolla valmistaudutaan seuraavaan päästökauppakauteen 2021—2030. Direktiivin ja tämän lakimuutoksen päälinja on hyvä. Järjestelmän toimivuutta yritetään parantaa. Muutoksilla pyritään lisäämään päästökauppajärjestelmän kunnianhimoa ja vahvistamaan järjestelmän ohjausvaikutusta. Viitteitä on, että päätetyt keinot ja esimerkiksi markkinavaikausvaranto ovat jo parantaneet päästökaupan ohjausvaikutusta ja nostaneet päästöoikeuksien hintaa.

Arvoisa puhemies! Kahdeksan puolueen joulukuussa laatimassa yhteisessä ilmastositoumuksessa linjataan, että markkinoille tulevia päästöoikeuksia on vähennettävä vuosittain nykyistä 2,2 prosentin vähennystä selvästi enemmän, käyttämättä jääviä päästöoikeuksia on mitätöitävä ja päästökauppaa on laajennettava. Eduskunnan pitäisi nyt uskaltaa noudattaa yhdessä sovittua ilmastopoliittista linjaansa. Lisäksi paperissa linjataan, että tiukennamme Suomen ilmastolain mukaista päästövähennysvelvoitetta sekä saavutamme Suomessa 2040-luvulla tilanteen, jossa kasvihuonekaasupäästömme ovat selvästi negatiiviset eli poistamme nielujen avulla ilmakehästä enemmän kasvihuonekaasupäästöjä kuin tuotamme. Lisäksi linjataan, että Suomi lisää ilmastorahoitusta kehityspolitiikassa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen.

Arvoisa puhemies! Päästökauppalaain vaikuttavuutta tulisikin vielä lausumilla täsmentää päästöoikeuksien mitätöinnin, joustojen ja päästöhuutokauppatulojen käytön osalta, jotta se vastaisi tätä yhteisesti sovittua ilmastopoliittista linjaamme. Päästökauppadirektiivin mukaan jäsenvaltioilla on oikeus mitätöidä päästöoikeuksia, mikäli sähköntuotantokapasiteettia suljetaan jäsenvaltioiden alueella kansallisten lisätoimien vuoksi. Eli meillä Suomessa tämä tarkoittaa esimerkiksi kivihiiilen energiakäytön lopettamistilannetta. Kuten ympäristövaliokunta toteaa yksimielisessä lausunnossaan, vain päästöoikeuksien mitätöinti varmistaa tavoitellun ilmastovaikutuksen syntymisen. Päästöoikeuksien mitätöinnin pitäisikin olla yksiselitteisesti ohjaava periaate, kuten puolueiden yhteisessä ilmastokannanotossa linjataan, eikä asiaa pidä jättää mahdollisuuksien ja valtioneuvoston harkinnan tasolle.

Arvoisa puhemies! Toinen tarpeellinen täsmennys liittyy päästökauppasektorin ja päästökaupan ulkopuolisen taakanjakosektorin väliseen kertaluonteiseen joustoon. Lisääntynyt tieto ilmastomuutoksen hillinnän vaatimasta nopeasta aikataulusta aiheuttaa tarpeen arvioida jouston käyttöä vielä uudelleen. Ainakin päästökauppakauden alkupuolella joustoa ei tulisi käyttää, vaan jousto tulisi säilyttää vuosikymmenen loppuun, jolloin taakanjakosektorin päästövähennysten saavuttaminen alkaa olemaan jo vaikeampaa.

Kolmanneksi: Päästökaupasta saatavia tuloja tulisi ohjata ilmastorahoitukseen, siis esimerkiksi puhtaan teknologian kehittämiseen ja ilmastomuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen kehittyvissä maissa. Myös tämä tavoite on yhdessä sovittu kahdeksan eduskuntapuolueen ilmastolinjauksessa.

Arvoisa puhemies! Eduskuntapuolueiden yhteisten linjojen tulisi siis näkyä selvemmin eduskunnan mietinnössä ja päätöksissä. Siksi näiden kolmen esittelemäni asian osalta olemme talousvaliokunnassa jättäneet sosiaalidemokraattien kanssa vastalauseen, jossa

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

esittelemme kolme lausumaa, jotka toivomme eduskunnan hyväksyvän asian toisessa käsitelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Valiokunnan puheenjohtajan puheenvuoropyyntö ei ollut äskен sillä paikalla, minne se kuuluu. Valitan, etten huomannut sitä tuolta vähän kauempaa. — Mutta nyt puheenjohtaja Mölsä.

17.07 Martti Mölsä sin (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mennään tähän protokollan mukaiseen järjestykseen sitten tässä vaiheessa.

Hallituksen esitys:

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi päästökauppalakia. Muutoksella pantaisiin täytäntöön Euroopan unionin päästökauppaa koskevan direktiivin muutos, jolla valmistaudutaan päästökauppaan 2021—2030. Ehdotetut muutokset koskevat erityisesti maksutta jaettujen päästöoikeuksien hakumenettelyä, vaadittavien tietojen toimittamista sekä päästöoikeuksien jakamista.

Valtioneuvostolle annettaisiin valtuus päättää päästöoikeuksien käytöstä päästökaupan ulkopuolisen sektorin päästövähennysvelvoitteen saavuttamiseksi. Valtioneuvostolle annetaan myös valtuus päättää päästöoikeuksien mitätöinnistä tapauksessa, jossa sähköntuotantokapasiteettia suljetaan Suomen alueella kansallisten lisätoimien vuoksi. Molemmissa tapauksissa Suomen huutokaupattavien päästöoikeuksien määrää alennettaisiin vastaavasti. Lisäksi maksutta jaettavien päästöoikeuksien myöntämiseen liittyvät viranomaistehtävät siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriöltä Energiavirastolle. Näiden lisäksi toteutettaisiin erilaisia teknisiä muutoksia. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ehdotukseen sisältyvät ehdotukset voidaan ryhmittää tavoitteiden kannalta kolmeen keskeiseen asiaryhmään:

Ensinnäkin ehdotuksessa pantaisiin kansallisesti täytäntöön EU:n päästökauppadirektiivin muutos, jolla on tarkoitus sopeuttaa päästökauppa EU:n 2030-ilmastokehykseen.

Toiseksi pantaisiin toimeen komission ilmaisjakoasetus ja luotaisiin kansallista menettelyä päästöoikeuksien hakemiselle ja jakamiseen.

Kolmanneksi järjestelmään toteutettaisiin kansallisia muutostarpeita. Lakiehdotus ei kuitenkaan merkitsisi muutoksia päästökaupan keskeisiin periaatteisiin.

Ehdotukseen liittyvän talousvaliokunnan arvioinnin keskiössä olevia säästökysymyksiä ovat erityisesti päästökaupan soveltamisala, kehittämistarpeet, valtioneuvostolle annettava valtuus päästöoikeuksien mitätöinnistä ja taakanjakosektorin päästövähennyssitoumusten täyttämisessä käytettävä kertaluonteinen jousto.

Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä vähäisin teknisillä muutoksilla ja esitetyin perusteluilla, joista mainittakoon muun muassa seuraavaa:

Talousvaliokunta on eri asiayhteyksissä, esimerkiksi energia- ja ilmastostrategiasta antamissaan mietinnöissä 2016 ja 2017, korostanut toimivan päästökauppajärjestelmän ensisijaisuutta ilmastopolitiikan ohjauskeinona. Päästöoikeuksien hinta oli pitkään oletettua matalampi, ja päästökaupan ohjausvaikutus on ollut odotettua heikompi. Järjestelmää on vahvistettu, ja päästöoikeuksien ylijäämää poistava markkinavakauserä käynnistyy vuonna 2019. Jo kesästä 2017 lähtien päästöoikeuksien hinta on kohonnut merkittävästi, ja nousun on arvioitu jatkuvan.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota päästökauppadirektiivin tarkastelulausekkeeseen, joka mahdollistaa päästöoikeuksien vähennyskertoimen kiristämisen Pariisin sopimuksen viisivuotistarkastelun yhteydessä. Talousvaliokunta viittaa tältä osin myös ympäristövaliokunnan tästä esityksestä antamassa lausunnossa esittämään arvioon uudelleentarkastelun tarpeesta.

Päästökauppa on keskeinen ohjauskeino ilmastotavoitteiden saavuttamisessa, mutta sen ohella tulee arvioida myös muita energiamarkkinoiden toimivuuden kannalta ratkaisevia elementtejä. Ilmastotavoitteiden saavuttamisen ohella Suomen tulisi olla kilpailukykyinen ympäristö energiantensiiviselle teollisuudelle ja kilpailtaessa investoinneista, esimerkiksi datakeskuksista pohjoismaisella tasolla. Erityisesti sellaisia, datakeskusten kaltaisia investointeja, joiden suuntautuminen Suomeen on perusteltua edistää myös kansainvälisen ilmastopolitiikan näkökulmasta, tulisi edistää energiapolitiikan ohjauskeinoilla.

Ja valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja muutokset olisivat lähinnä teknisiä. Ja kuten tässä jo edustaja Sarkkisen puheenvuorossa tuli, niin mietintöön on jätetty kaksi vastalauseetta.

17.12 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esityshän on itse asiassa aika tekninen, ja sillä valmistaudutaan tulevaan päästökauppakauteen tuonne 30-luvun vaihteeseen. Tässä on kuitenkin ihan merkittäviä ja tärkeitä asioita, joista on olemassa varmasti laajaakin yksimielisyyttä, mutta ehkä sitten joistakin tietyistä painotuksista oli myös erimielisyyttä. Valtioneuvostolle tulee nyt päätäntävaltuuksia ja -oikeuksia päästöoikeuksien käytöstä päästökaupan ulkopuoliselle sektorille, jotta me saamme myös päästövähennysvelvoitteita saavutettua, kun päästöt laskevat, ja samalla tietenkin myös mitätöimisestä on valtuuksia olemassa valtioneuvostolle. Minusta tämä harkintavallan jättäminen on erittäin hyvä asia.

Asia, joka ehkä tässä ilmastokeskustelussa ei aina niin voimakkaasti tule esille Suomen osalta, kun miettii meidän teollista rakennetta ja miettii sitä, miten energiantensiivistä teollisuutta Suomessa on, on ennen kaikkea se, miten se antaa meille mahdollisuuden tehdä aivan uudenlaista teollisuuspolitiikkaa. On ehkä vähän ikävääkin, että sitä katsotaan julkisessa keskustelussa enemmänkin syyttävästi, vaikka se voisi olla myös ratkaisu erittäin moniin ilmastokysymyksiin ja -ongelmiin. Minusta onkin kiehtova ajatus se, että jos Suomessa, maailman pohjoisimmilla leveyspiireillä, pystyy olemaan niin mittavan luokan teollisuutta kuin meillä on, niin jos me onnistuisimme täällä tekemään sen ensimmäisenä maailmassa fossiilivapaana, niin se alkaa olemaan jo sen luokan juttu, että se kiinnostaa varmuudella myös missä päin maailmaa tahansa. Tämä on meille tietenkin tärkeä kysymys myös investointinäkökulmasta, miten me olemme kilpailukykyinen maa ja saamme luotua koko ajan myös uutta teollista pohjaa tänne. Jos miettii sitä teollisuuden uudistumista, niin iso osahan niistä innovaatioista syntyy nimenomaan siellä perinteisessä teollisuudessa, jolla varmasti on kyllä kovasti tehtävää sen suhteen, että he saavat sen varmasti kaikille myös kerrottua. Talousvaliokunta kiinnitti tähän huomiota. Tässä tietenkin keskeistä on se, että meillä on kilpailukykyisen hintaista sähköä tässä maassa, ja kyllähän se voi avata myös aivan uudenlaisia investointimahdollisuuksia vaikkapa datakeskusten muodossa.

Kaiken kaikkiaan näkisin, että nämä isot toimijat, jotka käyttävät paljon sähköä, ovat ennen kaikkea osa sitä ratkaisua eivätkä osa sitä ongelmaa, ja Suomen pitäisi myös pystyä kehittämään se elinkeinorakenne, mikä meille tänne on ajan myötä syntynyt, sen kaltaiseksi,

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

että me pystymme tarjoamaan osaamista myös muille maille vastaamaan siihen huutoon, missä meidän täytyy päästä fossiilivapaaksi mahdollisimman pian.

17.15 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys panee täytäntöön sen päästökauppadirektiiviä koskevan muutoksen ensi vuosikymmentä koskien. Hyvä, että tämä eurobyrokratia osataan ja saatetaan voimaan — tässä maassa se nyt on ihan normaalia menettelyä ilman suurempia surinoita.

Mutta se asia, mikä minua hieman on energiapolitiikassa Suomessa harmittanut, on se, että me tälläkin hetkellä tuomme maahan valtavan määrän sähköä ulkomailta ja emme ole siinäkään asiassa omavaraisia. Se varanto, mikä meillä omissa raaka-aineissamme tässä maassa on — uusiutuvaa energiaa lähes rajattomasti, tai ei nyt rajattomasti mutta runsaasti ja paljon — pitäisi käyttää paljon tehokkaammin hyväksi. Ja meidän pitäisi kansallinen yksimielisyys löytää siitä asiasta, että me käytämme näitä metsävarojamme viisaasti ja hyvin, käytämme tuulivoimaa tulevaisuudessa viisaasti ja hyvin ja myös kotimaisia muita raaka-aineita. Kyllä turvettakin pitää käyttää, se on meidän huoltovarmuuspolttoaine. Kansakunta, joka ei omasta tulevaisuudestaan huolehdi eikä varaudu siihen kriisiin, joka jonain päivänä kuitenkin tulee... Sanokaapa minulle, hyvät ystävät, hyvät edustajakollegat, olemmeko siihen varautuneet hyvin, jos vaikka maailmassa alkaisi joku vakavampikin kaupan kriisi, jolloin normaali maailmankauppa ei kävisi. Tällä hetkellä, jos se alkaisi vaikka huomenna — sitä ei kukaan toivo tietenkään, mutta viisas varautuu ja pärjää senkin jälkeen — meillä olisi se tilanne edessä, että energiaraaka-aineen suhteen olisimme pulassa ja monessa muussa asiassa olisimme pulassa. Ajatelkaa, että tämmöisessä sähköintensiivisessä valtiossa kuin Suomi, joka kuluttaa valtavat määrät sähköä tekemällä hyviä tuotteita, hyviä palveluita, siitä huolimatta oli, oliko se toissa tammikuussa, sellainen tilanne, että sähkönjakelu oli siinä ja siinä, että se katkeaa. Oma tuotanto ja ulkomailta tuotu sähköntuotanto sillä hetkellä juuri ja juuri riittivät siihen kulutukseen, mikä meillä silloin tammikuun alussa oli. Fingridin nettisivuilta nämä tiedot löytyvät.

Mutta joka tapauksessa, arvoisa puhemies, toivoisin tässä energia-asiassa — päästökauppaa koskien tai sitten päästökaupan ulkopuolisilla alueilla — että me suomalaiset vihdoin ja viimein rupeaisimme ymmärtämään oman parhaamme tässä asiassa, uskaltaisimme katsoa sen muurin yli, asumme kaupungeissa vai asumme maalla. Meillä on valtavat määrät energiaa tässä maassa ja paljon osaamista, esimerkkinä vaikka tämä CHP-tuotanto, jota ollaan nyt — ikävä kyllä, vähän vaikuttaa siltä — ajamassa pikkuhiljaa alas. Vuosikymmeniä olemme sitä rakentaneet, tehneet siitä valtavan brändin tähän maahan, ja nyt tuntuu, että sillä ei ole enää mitään arvoa, tai ainakin se on kovassa alennusmyynnissä. Siitä minä joka päivä surua tunnen, että tähän on kansakunta joutunut.

Ja sitten se, että tässä kaupungissa palaa valtavat määrät kivihiiltä joka päivä ja samaan aikaan me täällä hirmuilemme siitä, että pitäisi tätä ilmastopolitiikkaakin jonkun hoitaa. Olisikohan nyt se aika, että lopetetaan se kivihiilen poltto kokonaan ja palataan siihen tilanteeseen, missä jo läntinen naapurimme Ruotsi on? Tukholmahan tunnetusti ei käytä kivihiiltä, vaan siellä poltetaan kotimaisia raaka-aineita, [Puhemies koputtaa] ja hyvinhän tuo miljoonakaupunki [Puhemies koputtaa] on lämpimänä pysynyt.

17.18 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön jätetty perussuomalaisten ryhmän ja edustaja Huhtasaaren vastalause sisältää lausumaehdotuksen ja mieles-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

täni erittäin tärkeän asian, jonka haluan ottaa esille, eli sen, että ilmastopolitiikassa tulee nyt aivan ensisijaisesti huomioida kansallinen etumme, kuten lausumassamme esitetään.

Suomi on hoitanut ilmastopolitiikkansa hyvin ja esimerkillisesti. Nyt olisi myös muiden maiden niin Euroopassa kuin varsinkin muualla maailmassa aika kantaa oma vastuunsa ilmastosta. Meidän ei ole enää syytä heikentää kilpailukykyämme ilmastotoimien merkeissä suhteessa kilpailijamaihin. Meillä on korkeat työn kustannukset, kylmä ilmasto, pitkät etäisyydet, ja silti olemme saaneet hoidettua asiamme näinkin hyvään kuntoon. Nyt muiden, erityisesti itäisen Euroopan maiden on aika hoitaa omat asiansa. Mietitään me sitten lisää sen jälkeen.

17.19 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Hoskoselle voisi sanoa, että Suomi on jo ylittänyt omat tavoitteensa ilmastomuutoksen torjunnassa ja toimii esimerkkinä etenkin Itä-Euroopan maille, joiden energiantuotannossa kivihiilellä on vielä merkittävä osuus.

EU:ssa ilmastopoliittisten velvoitteiden osalta sisäinen taakanjako on mielestäni oikeudenmukaistettava, koska EU-maiden kokonaiskaupasta yli 60 prosenttia on maiden keskinäistä kauppaa. Suomessa kivihiilen osuus sähköntuotannosta on vain 6,7 prosenttia, kun se Puolassa on 92 prosenttia, Bulgariassa 90 prosenttia, Romaniassa 90 prosenttia, Tanskassa 48 prosenttia ja Saksassa 46 prosenttia, ja rusko-, kivihiilituotantoa tuetaan yhä itäisessä Saksassa.

Suomessa on siis EU:n kylmin ilmasto ja pisimmät välimatkat, ja mikäli me haluamme pitää Suomessa yllä jatkossakin elinvoimaista kansantaloutta, niin energiansaanti on turvattava. Suomessa sähköenergia pitää jatkossakin tuottaa monipuolisella tuotannolla: ydin-, vesi-, kivihiili-, turve- sekä biotuotannolla. Meidän pitää pitää monipuolista energiaamme yllä.

Tosiaan jätimme tähän lausumaehdotuksen juuri sen takia, että meidän pitäisi leikata niitä päästöjä sieltä, mistä ne on taloudellisesti järkevintä ja helpointa ottaa. Esimerkiksi Puolan ja muiden eniten saastuttavien maiden on kannettava vastuunsa. Perussuomalaiset kannustavat Suomea tekemään kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa päästökauppasektorin osalta EU:n instansseissa ja vaatimaan esimerkiksi Saksalta ja muilta EU-mailta edes kivihiilituotannon hillitsemistä. Perussuomalaiset haluavat muistuttaa, että oikeudenmukainen kiinteistökohtainen päästökauppa EU:ssa on myös mahdotonta toteuttaa. Kuten jo sainoin, meillä Suomen ilmasto on EU:n kylmin, ja se vain nostaisi rajusti suomalaisten asu-
miskustannuksia. Päästökaupasta jatkossa saatavat tulot tulee kohdistaa muuhunkin kuin ilmastotyöhön.

Oli siinä mietinnössä ihan hyviäkin asioita, kyllä minä sen myönnän, mutta olemme tähän jättäneet tällaisen lausuman, vastalauseen lausumaehdotuksen, koska meidän pitää tehdä järkevämpää ilmastopolitiikkaa. Se on kyllä aika mielenkiintoista, miten tämä ilmastorealismi on vähän karannut käsistä, kun tässä on tullut puolueille tällainen kilpailu, mutta onneksi me perussuomalaiset pelaamme faktoilla ja muistutamme teitä aina, että Suomen osuus on vain 0,14 prosenttia koko maailman päästöistä ja kun me haluamme oikeasti maailman tasolla vähentää päästöjä, kiinalaista tuotantoa, niin meidän ei tule ajaa omaa teollisuuttamme Aasian maihin.

17.22 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Tähän EU-direktiiviin mutta myös tähän meidän valiokunnan mietintöön sisältyy myös, että päästökaupakaudella 2021—

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

2030 perustettaisiin kaksi rahastoa eli innovaatorahasto, jonka tavoitteena ja tarkoituksena on, että tehtäisiin innovaatioita vähähiilisempiin teknologioihin ja prosesseihin, ja modernisaatorahasto, jolla taas investointeja tuettaisiin energiatehokkaammiksi varsinkin näissä vähemmän vauraissa maissa. On erittäin tärkeää, että myös vähemmän vauraat maat saadaan mukaan tähän ilmastotoiminnan piiriin. Nämä rahastot toteutettaisiin tulouttamalla tietty osa päästöoikeuksien huutokauppatuloista rahastojen rahoittamiseksi. Talousvaliokunta näkee, ja itsekin näen, erittäin tärkeänä, että tämä innovaatiotoiminta ja ilmasto-rahoitus käyvät käsi kädessä ja todellakin saadaan niitä ratkaisuja aikaiseksi.

Meillä on paljon hyviä innovaatioita, mutta niistä aika moni innovaatio ehkä sitten kytkeytyykin säännöstöön tässä. Meillä on juuri talousvaliokunnassa jakeluvelvoite menossa, ja on pohdittu, voidaanko käyttää enemmän muun muassa synteettisiä uusiutuvia polttoaineita, mutta meidän täytyy siinäkin katsoa, mitä tämä RED II -listaus tekee. Toivon, että myös nämä eri EU-toimet ja -direktiivit, mitä tässä nyt säädetään, puhaltaisivat yhteen suuntaan, että meidän ei todellakaan tarvitsisi niin paljon käyttää tätä kivihiiltä.

Kuten eilenkin totesin, kivihiilihän on erinomainen ilmaston hiilensidontaväline, kun se vain pidetään siellä maan uumenissa.

17.24 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Todellakin tällainen energiapolitiikka on ihan varmasti Suomelle todella, todella tärkeä asia, ja nämä päästökauppasysteemit on luotu tähän ilmastopolitiikan nimissä luomaan sitä tilannetta, että maailmassa tuotettaisiin yhä puhtaampaa energiaa. Mutta aivan niin kuin monessa puheenvuorossa on sanottukin joidenkin maiden kivihiilen käytöstä, niin en jaksa nyt äkkiä kuvitella keinoja, millä ne sen ohittaisivat. Euroopan unionin alueella Puola ehkä maana numero 1 ja Saksa maana numero 2 — riippuen vähän, miten päin asiaa tarkastelee, kuitenkin nämä kaksi kivihiilisuurvaltaa — aivan varmuudella vielä 30 vuodenkin päästä käyttävät kivihiiltä. Saksa on vielä hurjuudessaan tehnyt päätöksen, että ovat luopumassa ydinvoimasta. Sen minä haluaisin nähdä, että Ruhrin alueen metallisulatot toimivat aurinkokennoilla taikka tuulivoimalla. Sitä minä en vielä, hyvät kollegat, usko. Jos jollakin teistä on se laskentakaava, niin toivon, että toimitatte sen minulle. Nukun sitten ensi yöni hieman paremmin. Mutta minun fysiikan opillani, minkä aikoinaan Ilomantsin lukiosta sain Martti Kaipiaisen hyvällä ohjauksella, sen verran kilowatit ovat kyllä vieläkin mielessä, ettei se yhtälö nimittäin toimi. Se raskasmetalliteollisuus, autoteollisuus ja monta muuta, mitkä Saksassa toimivat, eivät varmasti pyöri tuulimyllyillä eivätkä aurinkokennoilla, siihen voitte luottaa. Jos ydinvoimat pannaan kiinni, niin Saksa-niminen valtio joutuu pieniin vaikeuksiin.

Arvoisa puhemies, kun päästökaupasta puhutaan, niin kannattaa näistä päästöistäkin uskaltaa puhua. Tilastokeskuksesta löysin tällaisen mielenkiintoisen taulukon: Hiilidioksidin ratkaisee, kun ilmastopolitiikkaa hoidetaan — arvoisa puhemies, te tiedätte nämä paremmin kuin minä, mutta sanonpa nyt kuitenkin — hiilidioksidi, joka savupiisiin päästä tulee ilmaan, on se ydinkysymys, kun ilmastopolitiikasta ja päästökaupasta puhutaan. Maakaasulla tämä kerroin on tuotettua energiayksikköä kohti 55,3, turpeella se on 107,6, puulla piipun päästä mitattuna se on 109, mutta koska puu on täysin uusiutuva luonnonvara, niin on sovittu, että sen arvo on 0. Näin ollen, kun poltetaan yhteispoltossa puun kanssa niin, että esimerkiksi 20 prosenttia on turvetta ja 80 prosenttia puuta, niin silloin päästään kertoimeen, joka on 55,3. Se päästää reilusti sen alle, mitä se on esimerkiksi pelkästään puulla. Elikkä meillä on valtavan hieno mahdollisuus yhteispoltossa hoitaa tämä homma niin, että me tuotamme mahdollisimman vähän, pääsemme siis alle tämän — anteeksi, sa-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

noin väärin, pääsemme alle tämän maakaasun kertoimen, joka on 55,3. Elikkä puu ja turve yhteiskäytössä on ilmastopolitiikan kannalta paljon edullisempi energiamuoto kuin Venäjältä tuleva maakaasu. Elikkä näille ihmisille kerrotaan asioita mutta ei kerrota niitä faktoja niiden takana. Sillähän vain on merkitystä, mitä siitä savupiisiin päästä tupruaa ilmaan, sitä hiilidioksidia.

17.27 Martti Mölsä sin: Arvoisa puhemies! Energiapolitiikka ei enää ole valitettavasti pelkkä Suomen asia, se ei ole Suomen rajojen sisäpuolella. Kun tiedetään, mitä Fortum tekee tämän Uniper-kaupan jälkeen, Saksassa kun ajetaan ydinvoimaa alas ja käytetään kivihiilivoimaa, niin se on sitten Fortumin tehtävä hoitaa ne uusiutuvat energiaratkaisut siellä. Kyllä se on Suomen valtiollekin jonkunlainen tulonlähde, että myös Saksassa tehdään näitä uusiutuvia energiaratkaisuja.

17.28 Hannu Hoskonen kesk: Puhemies! Lyhyesti vain totean suuresti kunnioittamalleni talousvaliokunnan puheenjohtaja Mölsälle, että kyllä Suomen hartiat, totta kai, Saksankin energiatuotannon taakan kantavat. Uniper-kauppa oli hyvä kauppa varmaan. Tärkeää tässä asiassa on se, että me teemme yhteistyötä Euroopan maiden kanssa, että pääsemme asiassa eteenpäin. Mutta se kai on meidän kaikkien tunnustettava, että sen kivihiilen, minkä Saksa tai Puola polttaa vuodessa, korvaaminen jollakin muulla noin sormia napsauttamalla on mahdoton tehtävä. Ja jos ydinvoimasta vielä luovutaan, niin kyllä minä silloin hieman ihmettelen, missä näiden kyseisten äsken mainittujen maiden vastuu on siitä, miten siinä maassa teollista tuotantoa tehdään. Vaikkapa näiden akkukäyttöisten autojen tuotantoon tarvitaan valtavasti energiaa. Sen jonkun uuden Teslan rakentaminen vaatii valtavasti energiaa, valtavasti erilaisia kemikaaleja, valtavasti metalleja, ja sitten kun katsotaan tätä tuotepalettia, mikä Saksassa näissä asioissa tänä päivänä on, niin Uniperilla saattaa olla niin sanottu mahdoton tehtävä edessä. Mutta totta kai suomalaiselle yhtiölle, Fortumille, toivon tässä asiassa parhainta onnea ja menestystä.

17.29 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Todellakin, tämä Saksan ja Puolan tilanne, niin kuin tuossa valiokunnan puheenjohtaja Mölsä sanoi, on myös meidän Suomen asia. Meillä Suomessahan on omassakin lainsäädännössä nyt mielenkiintoinen asia menossa: saammeko täällä tämän kivihiilen polton kieltolailla läpi. Se on tietenkin yksi tärkeä tekijä, kun lähdemme sitten Eurooppaan mainostamaan, että tehkää te muutkin. Mutta kuten tässä edelliset puhujat ovat sanoneet, on erittäin tärkeää katsoa se, millä tämä sähköntuotanto korvataan. Tuulimyllyt ja aurinkopaneelit eivät välttämättä siihen riitä. Todennäköisyys ydinvoiman vielä pitkään jatkuvaan kauteenkin on tässä vielä olemassa, vaikka Saksa tästä osaltaan on luopunut ja Ranska meinaa pudottaa sen 50 prosenttiin. Eli se, mihin tämäkin direktiivi nyt vielä kertaalleen viittaa, on, että meidän täytyy hakea niitä innovaatioita, uuden energian muodon mallin tekemistä, ja varsinkin liikennepolitiikassa, mikä onkin ehkä toinen asia liittyen päästökauppaan, mutta myös siinä, että saamme päästöjä alemmaksi. Pitää huolehtia myös siitä, että se sähkö ei tule pelkästään töpselistä, vaikka meillä eduskunnassakin ehkä on sellaisia puolueita, jotka näin tässä asiassa tuumivat ja toteavat, että meidän pitäisi olla jo 2030-luvulla täysin uusiutuviissa energianlähteissä. Mutta se on se 150 terawattituntia, mitä tarvitaan, minkä asian puhemieskin on esille ottanut. Tässä täytyykin kysyä sitten vihreiltä, vaikka heitä ei nyt tässä paikalla olekaan — he vastustavat monia energiamuotoja, heidän hyväksymiään energiamuotoja on Suomessa oikeastaan ai-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

noastaan kaksi, lihasenergia ja hankaussähkö — että pitäisikö meidän niihin sitten totutautua.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 228/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018

Kertomus K 22/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

17.32 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa puhemies! Yhteiskuntaoppia yläkoulussa ja lukiossa opettaneena voin kertoa teille, hyvät edustajakollegat, että nykykoululaiset ymmärtävät tasa-arvon muunakin kuin naisten ja miesten välisenä tasa-arvona. Se tarkoittaa heille tasa-arvoa myös uskontojen, rotujen, eri-ikäisten sekä terveiden ja vammaisten välillä. Siksi voin täysin allekirjoittaa tasa-arvovaltuutetun näkemyksen, että koululla on merkittävä rooli tasa-arvokasvatuksessa. Siellä lapset ja nuoret saavat myös mallia opettajista oman sukupuolensa edustajina. Kaikissa perheissä ei ole automaattisesti isää ja äitiä, jolloin mies- tai naisopettaja on myös sitä kautta roolimallina lapsen ja nuoren elämässä. Olisikin tarpeellista, että kouluympäristössä olisi kumpaakin sukupuolta opettajina ja muuna kouluhenkilökuntana.

Ammattikasvattajana joudun muistuttamaan, että lapsen ja nuoren perheympäristö on kuitenkin se tärkein foorumi, jossa kaikkinaista kasvatustyötä tehdään. Jos isät osallistuvat kotitalouden töihin siinä missä äiditkin, kasvavat lapset käsitykseen, ettei ole olemassa erikseen naisten tai miesten töitä. Vanhempien suhtautuminen toisiinsa ja jälkikasvuunsa ohjaa myös asenteisiin kasvamista. Isän naisia väheksyvä ja jopa loukkaava puhuttelu kasvattaa uusia sovinistipoikia ja vastaavasti itseään vähätteleviä ja itsetunnon nujerrettuja tyttöjä. Tämä pätee luonnollisesti myös toisinpäin. Kotikasvatus juontaa kauaskantoisesti myös muuhun elämään, jossa tasa-arvon luontaisesti sisäistäneen on helppo tulla toimeen kumpaakin sukupuolta olevien kanssa työelämässä ja vapaa-ajalla. He ovat varmasti myös niitä, jotka uskaltavat ääneen ihmetellä ja kyseenalaistaa luutuneita käsityksiä sukupuolirooleista.

Arvoisa puhemies! Ihanteelliseen tilanteeseen työelämän tasa-arvossa on vielä matkaa. Vaikka maailman mittapuulla suomalainen nainen kuuluu tasa-arvoisimpiin naisiin maailmassa, on hän jäljessä miehestä ainakin palkansaannin ja työsuhdeturvan suhteen. Seuraavan vaalikauden suuriksi tavoitteiksi pitää ottaa perhepolitiikan uudistaminen Suomessa, jonka eräänä osiona on työsuhdeturvan parantaminen. Edelleenkin synnytysikäiset naiset nähdään työnantajan näkökulmasta uhkana. Nyt kun Suomessa eletään historiallisen al-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

haista syntyneisyyden aikaa, pitäisi hälytyskellojen soida kovaa: miksi nuoret eivät uskalta perustaa perhettä, ja miksi nuoret naiset lykkäävät lasten saamista kypsille vuosikymmenille, jolloin se tulee biologisesti vaikeammaksi toteuttaa?

Kuluneen hallituskauden saavutuksia on ollut 2 000 euron kertakorvaus työnantajalle työntekijän jäädessä äitiysvapaalle. Tämä on askel eteenpäin, mutta matkaa on vielä siihen, että raskauden aiheuttamat kulut voitaisiin tasata niin, ettei se rasita äidin työnantajaa, sillä yleensä lapsella on tiedossa oleva isäkin. Tämän ratkaisemiseksi pitää löytää yhteinen tahtotila yhteiskunnassamme. Hoitovapaiden järjestelyyn pitäisi antaa perheille vapaat kädet toteuttaa se perheessä sille parhaiten sopivalla tavalla. Suomen Keskusta luottaa siihen, että perheissä kumpikin vanhempi haluaa hoitaa silmäteriään ja että vanhemmat osaavat päättää ilman pakkokeinoja, kuka jää kotiin ja kuka menee töihin. Vaihtoehtoja on oltava ja tulee olla aidosti valittavissa niin, ettei esimerkiksi työnantaja painosta isää olemaan käyttämättä tarjolla olevaa vapaata.

Yhteiskunnassamme tulisi kaikkien osapuolten yhteisenä tavoitteena olla sellainen perhe- ja työelämän yhdistämisen mahdollistava ja sitä kautta sukupuolten tasa-arvoa aidosti edistävä lainsäädäntö, joka kannustaisi perustamaan perheitä jopa jo opiskeluaikana, jolloin ollaan nuoria ja biologisesti optimaalisessa lisääntymisiässä. Tällä hetkellä tämä mahdollisuus on valitettavasti hukattuna, koska nuoremme ja erityisesti nuoret naiset haluavat ensin hankkia ammatin, saada vakituisen työpaikan tai ainakin tuntuvasti kokemusta silputyösuhteista ja osoittaa olevansa sitoutuneita ja urasuuntautuneita, jotta saavat työnantajiltaan jatkoa työsopimuksilleen. Nuoren miehen tarvitsee tuskin ajatella yhtä laskelmovasti.

17.36 Sari Tanus kd: Arvoisa herra puhemies! Meillä on käsittelyssä tasa-arvovaltuutetun kertomus eduskunnalle vuodelta 2018. Tasa-arvolain tarkoituksenahan on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. On kirjoitettuna, että lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää.

Tasa-arvovaltuutetun tehtäviin kuuluu antaa kerran neljässä vuodessa eduskunnalle kertomus tasa-arvon tilasta valtakunnassa, ja tämä kertomus on nyt sitten ensimmäinen lajissaan. Tasa-arvovaltuutetun tärkein tehtävä on valvoa tasa-arvolain — tarkoittaa lakia naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta — tilaa valtakunnassa ja erityisesti valvoa lain syrjintäkieltojen noudattamista.

En ole aivan kokonaisuudessaan ehtinyt tätä hienolta ja laadukkaalta vaikuttavaa kirjaa läpi lukea mutta toteaisin, että täällä on paljon hyvää, arvokasta tietoa ja tekstiä mutta toisaalta täältä löytyy joku osio, joka on yllättäen huomattavasti toisia, sanoisinko, hatarammin perustein kirjoitettu. Huomioin kyllä, että se on aika pitkälti tietyn kansalaisjärjestön tekstien ja esitteiden mukainen, mikä tietyllä tavalla kyllä yllätti, kun sain tämän ensimmäisen tasa-arvovaltuutetun kirjan käsiini. Mutta näistä tärkeistä, arvokkaista asioista jos lähtisin liikkeelle:

Raskaus- ja perhevapaasyrjintä:

On sanottu, että raskaus- ja perhevapaasyrjintä on keskeinen tasa-arvo-ongelma. Sitä esiintyy kaikilla aloilla ja sektoreilla edelleen, ja jopa puolet tasa-arvovaltuutetulle tulevista työelämäyhteydenotoista liittyy nimenomaan raskaus- ja perhevapaasyrjintään. Kun on tehty kyselyjä ammattiliitoille, niin 46 prosenttia ammattiliitoista on ilmoittanut, että päivittäin tai ainakin viikoittain tulee yhteydenottoja raskaussyrjinnästä. Ja ajattelen ja näki-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

sin kyllä, että tämän päivän 20-luvun Suomessa, länsimaisessa demokratiassa, jossa arvostetaan perheitä, jossa arvostetaan lapsia ja nuoria ja jossa on viime viikkoina ja kuukausina paljon puhuttu matalasta syntyvyydestä, meidän tulisi tarttua vahvalla kädellä ja viiveettä tähän ongelmaan.

Tietysti on mietittävä syitä, ja itse ajattelen, että paitsi että raskaudesta, äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaasta koituvat kulut mielestäni tulisi täysimittaisesti korvata työnantajille, niin sen lisäksi näkisin, että on erittäin tärkeää vaikuttaa asenteisiin ja tahtotilaan. Ja on erittäin tärkeää vaikuttaa, että saisimme Suomesta lapsi- ja perheystävällisen valtakunnan. Sellaisen yhteiskunnan, jossa myös työnantajat ilmoittaisivat mielellään jo rekrytointivaiheessa, että me olemme lapsi- ja perheystävällinen työyhteisö, jossa kannustetaan pitämään paitsi äitiys- niin myös isyysvapaita ja jossa kannustetaan pitämään vanhempainvapaata. Erityisesti tietysti isien merkitys on tärkeä. Toivoisin, että työnantajat jo alkuvaiheessa ja samaten keskustelujen myötä, töiden jatkumisen myötä nostaisivat esille ja kannustaisivat isiä pitämään enemmän isyys- ja perhevapaita. Ajattelen, että se asenneilmapiiri on tässä kaikista tärkein tekijä ja tietysti myös se, että jos palkkaerot ovat suuret, niin tokihan monta kertaa perheissä päätetään sen taloudellisen tilanteen perusteella, kumpi kotiin jää, isä vai äiti. Mutta näkisin, että erittäin suuri merkitys on sillä, minkälainen asenne työyhteisössä on.

Sen lisäksi tähän liittyen kannustaisin kaikkia merkitsemään myös CV:hen pidetyt äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaat. Ja toivoisin, että niitä tässä valtakunnassa ruvettaisiin huomioimaan myös niin, että on erittäin arvokas jakso se jakso, joka käytetään lasten kanssa kotona. Olen itse esittänyt jo aikoja sitten mietittäväksi mahdollisuutta, voisivatko pidetyt isyys-, äitiys- ja vanhempainvapaat olla myös asia, joka voisi korottaa palkkaa. Meillä on monta kertaa palkkahaitaria, ja palkkaa voi saada enemmän, jos on hyvä työkokemus, ansioitunut useammassa yrityksissä, mutta miksei se voisi olla myös positiivinen bonuspuoli, jos on hoitanut lapsia ja kasvattanut lapsia kotona, eli sekin voisi olla työntämässä palkkahaitarin yläosioon.

Tähän liittyen haluaisin nostaa käsittelyyn myös kirjassa esiin nostetut oppimiserot. On erittäin huolestuttavaa, että on arvioitu, että joka kahdeksas poika ei saavuta perusopetuksessa lukutaitoa, jolla selviäisi jatko-opinnoissa — joka kahdeksas poika. Ja kuitenkin tiedetään, että monipuolinen lukutaito on kaiken oppimisen perusta, minkä vuoksi sen merkitystä ei voi liikaa korostaa. Meillä monta kertaa tytöt pärjäävät hyvin. Tyttöjen tilanne ei ole ollenkaan niin huolestuttava, mutta joka kahdeksas poika. Me olemme Suomessa, jossa peruskoulu on valtava vientituote maailmalla, kaikille yhtenäisesti saavutettava, ilmainen yhtenäinen oppivelvollisuus. Mutta siihen liittyen, minkälaisella opilla, minkälaisilla taidoilla meidän lapset tulevat, valmistuvat niin sanotusti, peruskoulusta, näkisin, että niin tyttöihin kuin erityisesti poikiin huomiota kiinnitettäisiin. Jokaisella meidän lapsistamme, jotka päättävät peruskoulun, pitäisi olla ei vain kohtalainen vaan hyvä luku-, lasku- ja kirjoitustaito. Luku-, lasku- ja kirjoitustaito — sitä ei voi liikaa korostaa, ja erityisesti poikia ajatellen tähän tulisi kiinnittää huomiota. Kaiken kaikkiaan koulun olisi oltava kaikille lapsille ja nuorille turvallinen paikka, jossa ei tarvitse pelätä kouluun menemistä, ei tarvitsisi pelätä kiusaamista, häirintää eikä ahdistelua, ja tähän tasa-arvovaltuutettu on myös kiinnittänyt huomiota.

Arvoisa herra puhemies! Otan ehkä seuraavan puheenvuoron, jossa jatkan sitten vähän toisista teemoista.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

17.44 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun kertomus on samalla erinomainen kertomus siitä, missä eri asioissa meillä on parannettavaa tasa-arvon sektorilla, ja niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, kyse ei ole vain sukupuolten välisestä tasa-arvosta vaan se on hyvin moniulotteinen käsite. Nostan tässä esille muutamien asian, jotka koskevat pääosin sitä sukupuolten välistä tasa-arvoa mutta ovat erittäin merkittäviä.

Ensinnäkin työelämän tasa-arvo, joka tällä hetkellä edelleenkin näkyy sekä palkassa että naisten työpaikan saamisen vaikeutena ja urakehityksessä: Tässä on yhä ihan selvää kyllä, että meidän perhevapaaudistuksella pitää tähän kohtaan tehdä muutoksia, niin että me saamme meidän työelämää tasa-arvoisemmaksi ja sitä kautta myöskin naisille mahdollisuuksia edetä urallansa sekä saada työelämää ja perhe-elämää paremmin yhteensovitettua. Näin ollen olen samaa mieltä tasa-arvovaltuutetun suosituksen kanssa, että tulee toteuttaa sellainen perhevapaaudistus, jossa lisätään isälle kiintiöityjä vapaita ja lisätään myöskin näitten vapaiden joustavuutta. Toki perheille pitää jättää joustavuutta ja valinnanmahdollisuuksia siitä, miten se jakaantuu, mutta sinne laitetaan myöskin isälle kiintiöity osuus, kun käytännössä mikään ei muutu, jos ei muutoksia tehdä.

Toinen asia, minkä haluan nostaa esille, on väkivalta: Euroopan perusoikeusviraston vuonna 2014 tekemän tutkimuksen mukaan Suomi on EU:n toiseksi vaarallisin maa naisille. Naisiin kohdistuva väkivalta on merkittävä tasa-arvokysymys mutta se on myöskin merkittävä ihmisoikeuskysymys. Naisiin kohdistuvan väkivallan suhteen Suomen on turvattava Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon riittävät resurssit, ja esimerkiksi matalan kynnyksen palveluihin ja turvataloihin pitää turvata paikat niin, että ei ole kynnystä hakeutua turvan piiriin. Tässä me olemme selvästi jälkijunassa muuta Eurooppaa.

Sitten viimeinen asia vielä seksuaalisen häirinnän suhteen: Se lähtee kulttuurista, ja jos me ajattelemme nyt seksuaalirikollisuutta, mitä on noussut esille Oulussa ja Helsingissä ja mitä on aikaisemminkin ollut, niin kyllä se kulttuurin muutos lähtee sieltä lapsuudesta ja koulumaailmasta niin, että meidän pitää asenteillamme ilmaista, että me emme hyväksy minkäänlaista seksuaalista häirintää ja myöskään tietenkään väkivaltaa. Eli seksuaalista häirintää pitää myöskin kysyä kouluterveyskyselyissä ja ottaa sitä siellä aktiivisesti esille, niin että lapsille ja kaikille ihmisille on selkeätä, että tämä ei ole sallittua.

17.47 Jaana Laitinen-Pesola kok: Arvoisa puhemies! Tässä tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa merkittävänä osa-alueena nousee esille juuri työelämän tasa-arvo, ja tämä onkin keskeinen osa-alue sekä tasa-arvolaisissa että valtuutetun toiminnassa.

Kertomuksesta käy, voisi sanoa, ikävä kyllä ilmi, että raskaus syrjintä on näkyvin työelämän syrjintäongelma, vaikka laki meillä kieltää sen yksiselitteisesti. Raskaus syrjintä vaikuttaa monin eri tavoin naisten urasuunnitelmiin, perhevapaiden tasapuoliseen hyödyntämiseen sekä nuorten aikuisten ajatuksiin perheen perustamisesta. Tämä ongelma ikävä kyllä kohdistuu erityisesti työuran alkuvaiheessa oleviin nuoriin naisiin, jotka usein vielä kaiken lisäksi ovat määräaikaisessa työsuhteessa. Ja täytyy sanoa, että julkinen sektori ei ole mikään hyvä esimerkki raskaus syrjinnässä. Kertomus osoittaa mielestäni selvästi sen, että raskaus syrjintää koskevaa lainsäädäntöä pitää edelleen kehittää.

Toinen tärkeä, kertomuksen työelämästä esille nouseva alue on tasa-arvokysymys liittyen palkka-avoimuuden kehittämiseen ja sitä kautta tietysti palkkatasa-arvon lisäämiseen. Haluankin uskoa, että ministeri Saarikon juuri nimittämä kolmikantainen työryhmä palkka-avoimuuden varmistamiseksi saa aikaan konkreettisia ehdotuksia, joiden avulla on

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

edellytyksiä korjata perusteettomia sukupuolesta johtuvia palkkaeroja. Ainakin aika olisi jo edetä tässäkin asiassa.

Sukupuolinäkökulman vahvistaminen on ollut pitkään Suomessa tasa-arvopolitiikan tavoitteena, ja vaikka kehitystä on jonkin verran tapahtunut, niin voi sanoa, että tämän tavoitteen lopullinen toteutuminen on edelleen ikävä kyllä kaukana. Tuenkin tasa-arvovaltuutetun näkemystä siitä, että esimerkiksi jatkossa hallitusohjelmassa määriteltäisiin selkeät ja mittavat tasa-arvotavoitteet kansallisella tasolla ja siitä sitten eri hallinnonalat voisivat johtaa omat tasa-arvotavoitteensa — ja myös tietenkin implementoida ne käytäntöön. Esimerkiksi näin voitaisiin nostaa tasa-arvopolitiikan kunnianhimoa, ja siihen meillä varmasti on jatkossa syytä.

17.50 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan tasa-arvokysymyksistä, niin usein kysytään, mikä on se kipein tasa-arvo-ongelma. Ja siihen on mahdoton vastata, koska kyse on usein isoista rakenteellisista asioista, jotka ovat syrjiviä, ja ne näkyvät eri tavalla eri sektoreilla.

Me puhuimme äsken esimerkiksi seksuaalirikoksista, jotka ovat ehkä niitä vallankäytön vastenmielisimpiä muotoja, mitä yhteiskunnasta löytyy, mutta tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa viitataan hyvin siihen, että ilmiö ei suinkaan ole mitenkään uusi. Euroopan perusoikeusvirasto julkaisi tutkimuksen, jonka mukaan Suomi on EU:n toiseksi vaarallisin maa naisille: suomalaisnaisista 47 prosenttia ilmoitti kokeneensa 15 vuotta täytettyään fyysisistä tai seksuaalista väkivaltaa. Tämä tutkimus julkaistiin 2012. Sillä ei oikeastaan ole paljonkaan tekemistä niiden asioiden kanssa, joista me olemme tänään esimerkiksi kyselytunnilla puhuneet, vaan tämä ilmiö on jotenkin suomalaisissa rakenteissa. Meidän on osattava puuttua sen eri osioihin ja eri motiiveista lähteviin tilanteisiin erilaisilla välineillä, koska ratkaisut ovat erilaisia erilaisten rikoksentehtävien kohdalla, mutta ongelma on yhteinen. Ja sitten taas, jos ajatellaan vaikkapa miesten kohtaamaa väkivaltaa, niin jos naiset kohtavat väkivaltaa useimmiten kotona ja läheistensä taholta, niin miehet taas joutuvat useimmiten tuntemattomien tekemän väkivallan kohteeksi. Ja silloin meidän on etsittävä erilaisia ratkaisuja siihen, millä me puutummme miesten kokemaan väkivaltaan. Siihen lääkkeitä eivät ole samoja kuin naisten kokeman väkivallan suhteen, vaikka nämä myös risteävät — en tarkoita sitä, että miehet kokevat vain kodin ulkopuolella ja naiset vain kotona, näinhän tämä ei tietenkään mene. Mutta Suomi on ratifioinut Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä eli niin sanotun Istanbulin sopimuksen, ja me olemme pyrkineet toimeenpanemaan sitä. Meillä on itse asiassa toimeenpanosuunnitelma, ja monia toimia on tehty. Mutta voisin kysyä: olemmeko me tehneet tarpeeksi tuon sopimuksen hengen toteuttamiseksi? Ja silloin tullaan nimenomaan niihin palveluihin, joita saa ennalta ja joilla pystytään ehkäisemään kärjistyviä tilanteita, minkälaisia palveluita uhri saa, joutuuko ensi- ja turvakotiin jonottamaan vai pääseekö sinne silloin, kun on avun tarve — kyllä joutuu jonottamaan, ja näinhän se ei voi olla.

Tasa-arvovaltuutettu puuttuu myös vihapuheeseen. Ja se on ehkä tietyllä tavalla uusi asia, josta meillä on nyt vasta viime vuosina ruvettu keskustelemaan. Olin eilen romani-asiain neuvottelukunnan kokouksessa, jossa poliisikorkeakoulun tutkija puhui vihapuheesta, ja hän mielestäni kiteytti oikeastaan aika yksinkertaisella mutta osuvalla tavalla sen, miksi vihapuhe, ja miksi se rikoksena, on vaarallinen, joka kannattaa ottaa tosissaan. Hänen kiteytyksensä oli se, että siinä on yksilö, joka on uhri, tuon suoran teon uhri, mutta sii-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

nä on uhrina myös koko yhteisö, mihin tuo viha kohdistuu. Ja sekin meidän pitäisi muistaa tässä ajankohtaisessa keskustelussa, jota käymme, vaikkapa seksuaalirikosten kohdalla.

No, sukupuolten tasa-arvo työelämässä on isolla painolla kertomuksessa sen vuoksi, että se on sitä vanhaa kauraa niin sanotusti tasa-arvolaisissa, tasa-arvolakihan on pikkuisen laajentunut enemmän ehkä tänne koulutuksenkin puolelle kuin aikaisemmin, ja siinä on kyse myös rakenteellisista asioista ja yksittäisistä asioista. Jos me ajattelemme vaikka taloudellista tasa-arvoa ja palkkatasa-arvoa, ja jos me puutumme vain palkkatasa-arvokysymyksiin, niin me emme pysty ratkaisemaan palkkatasa-arvoa sen vuoksi, että kyse on yhteiskunnan isoista rakenteellisista asioista, jotka vaikuttavat siihen, miten palkkaus muodostuu. Ja sen vuoksi me tarvitsemme uudistuksia, jotka tuovat sekä vahvempia välineitä palkkaerojen kaventamiseen mutta tuovat tähän yhteiskuntaan myös niitä välineitä, jotka puuttuvat näihin isoihin rakenteellisiin kysymyksiin.

Rakenteellisten kysymysten puolelta tasa-arvovaltuutettu nostaa esiin perhevapaajärjestelmän uudistamisen, joka mielestäni on äärimmäisen kiireellinen asia. Sillä on työllisyyssulottavuus ja sillä on tasa-arvoulottavuus. Mutta sitten, jos mietitään palkkatasa-arvoa ja sitä työelämän niin kuin ydintasa-arvoa, niin silloin pitäisi miettiä sitä, että erilaiset hyvinvointisäännökset voitaisiin ulottaa myös syrjintään, joka tapahtuu silloin, kun valintapäätöstä edeltävä työhönottoprosessi menee pieleen. Nämä ovat niitä uusia asioita, joista ei kauhean paljon olla keskusteltu. Sen sijaan siitä, miten palkkatasa-arvoa voidaan lisätä tietoa lisäämällä, on puhuttu enemmän, mutta tekoja on itse asiassa tehty aika paljon liian vähän, jos näin voisi sanoa. Eli usein kyse on siitä, että esimerkiksi henkilöstöpoliittisen tasa-arvosuunnitelman ja yhdenvertaisuussuunnitelman yhdistäminen olisi yksi keino, jolla päästäisiin paremmin kiinni, mutta on kyse myös siitä, miten palkkakartoituksia tehtäessä saadaan sitä tietoa, millä voidaan verrata palkkoja, niin siellä yksittäisessä työpaikassa kuin myös toimialarajojen yli. Ja yksittäisessä työpaikassa, jos meillä on ne salaussäännökset, mitä meillä tällä hetkellä on, niin me emme tosiasiallisesti pääse kiinni palkkatasa-arvoon. En käy nyt läpi niitä esityksiä, mitä tasa-arvovaltuutettu esittää, mutta ne ovat lämpimästi kannatettavia, koska ne tuovat sinne työpaikalle lisää välineitä, millä puuttua näihin kysymyksiin.

Aika alkaa loppua, niin totean vain oppilaitosten tasa-arvosta, että mielestäni tämäkin, jos vaikkapa palataan tähän julkiseen keskusteluun jokunen aika sitten Sysmän koulusta ja rehtorin puheista, kuvaa sen, miten tärkeää kouluissa olisi tehdä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma, koska sitä kautta koko työyhteisö voi sitoutua niihin tavoitteisiin, joita yhdenvertaisuustyössä halutaan edistää.

17.56 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutetun tärkein tehtävä on valvoa tasa-arvoa, erityisesti syrjintäkiellon noudattamista. Lisäksi tavoitteena on edistää tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista ja antaa tietoa tasa-arvolainsäädännöstä.

On harmillista, että tämä kertomus tulee näin kauden loppuvaiheessa tänne eduskunnan käsittelyyn, mutta toisaalta myönteisesti ajatellen voi toivoa, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa asia on hyvässä muistissa. Nykyisessä hallitusohjelmassahan ei taideta tasa-arvoa edes mainita, ja siitä johtuen asia ei ole tullut myöskään täällä eduskunnassa kovin selkeästi esille. Myöskään lakiesityksissä tasa-arvovaikutusten arviointia ei voi määrätä eikä laadusta kehua. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on joutunut asiasta jatkuvasti huomauttamaan lausunnoissaan ja mietinnöissään. Varmasti edistymistä on vuosien aikana tapahtunut, mutta parannettavaa löytyy kyllä paljon. Jos asia olisi hallitusohjelmassa mainittu-

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

na, niin uskoakseni se tulisi paremmin mukaan myös tänne lainsäädäntötyöhön. Tasa-arvon toteutuminen edellyttää politiikkajohdonmukaisuutta eli asian huomioimista kaikessa päätöksenteossa. Tasa-arvon toteutuminen vaatii tahtoa ja tekoja, siis myös täällä eduskunnassa tarvitaan sekä tahtoa että tekoja. Mielestäni edustaja Filatov toi äsken hyvin esille rakenteellisten muutosten tarpeen.

Mutta nyt, arvoisa puhemies, pari sanaa tästä kertomuksesta, lähinnä sen työelämäosuudesta ja työelämänäkökulmasta aika pikaisen lukemisen pohjalta. Pari asiaa haluan nostaa esille.

Toissa päivänä keskustelimme täällä lapsiasiavaltuutetun kertomuksesta, ja siinä yhteydessä omassa puheenvuorossani korostin myös työn ja perheen yhteensovittamisen tärkeyttä lasten hyvinvoinnin näkökulmasta. Myös tasa-arvovaltuutettu omassa kertomuksessaan puhuu työelämän tasa-arvon kohdalla lapsista. Hän esittää, että tulee toteuttaa perhevapaauudistus, jolla lisätään isille kiintiöityjä vapaita ja lisätään vapaiden käytön joustavuutta. Tasa-arvovaltuutettu korostaa myös subjektiivisen päivähoido-oikeuden palauttamista kaikille lapsille. Toivottavasti nämä asiat toteutuvat ensi kaudella.

Huolestuttava asia työelämän tasa-arvon näkökulmasta on raskaus- ja perhevapaasyrjinnän yleisyys. Käytännössä tämä syrjintä ilmenee muun muassa määräaikaisten työsuhteiden keston rajoittamisena raskauden ja perhevapaiden vuoksi, hankaluuksina työhön paluussa perhevapaiden jälkeen sekä asiattomina kysymyksinä työhaastattelussa. Toisaalta epätyypilliset työsuhteet — kuten osa-aikatyö, määräaikaisten palvelussuhteet, nollatuntisopimukset ja niin edelleen — altistavat tämänkaltaiselle syrjinnälle, ja naiset ovat yliedustettuina myöskin näissä epätyypillisissä työsuhteissa. Isien korvamerkitty perhevapaasuus vähentäisi omalta osaltaan tämänkaltaista syrjintää, mutta myös työnantajien asenteissa tulisi tapahtua muutos. Oikeastaan koko yhteiskunnan asenteissa on vielä parantamisen varaa.

Itseäni ilahduttava asia tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa oli selkeät suositukset oppilaitosten tasa-arvon parantamiseen. Oppilaitoksilla on suuri merkitys sukupuoliroolien ja stereotyypioiden purkamisessa, mutta ajattelen samoin kuin tasa-arvovaltuutettukin, ettei näitä mahdollisuuksia ole riittävästi vielä hyödynnetty. Yksi keskeinen ongelma maassamme on työelämän segregatio, ja oppilaitosten tulisikin voimallisemmin pyrkiä vaikuttamaan omalla toiminnallaan siihen, että tätä segregatiota saataisiin vähennettyä. Toki tämän työn on käynnistytävä jo peruskoulussa, sillä tyttöjen ja poikien oppimiserot ovat Suomessa poikkeuksellisen suuria ja jopa kasvamaan päin. Tämä vaikuttaa myös ammatinvalintaan ja jatko-opintoihin. Oppimiseroja ja niiden syitä on edelleen tutkittava ja analysoitava, jotta voimme edistyä myöskin tasa-arvossa. — Kiitos.

18.01 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Täällä on käytetty monta hyvää, erittäin hyvää, puheenvuoroa, kiitos niistä, enkä halua itse asiassa toistaa näitä asioita moneen kertaan.

Tämä tasa-arvovaltuutetun kertomus on mielettömän iloinen uutinen. Se on täällä ensimmäistä kertaa. Ja mielestäni me olemme osoittaneet myöskin, että sen edeltäjä — tai sanotaan sen vertainen — yhdenvertaisuusvaltuutetun, ihmiskaupparaportoin, kertomus on osoittanut, että eduskunta pystyy tällä tavalla käsittelemään näitä syrjintäkysymyksiä ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysymyksiä, niin että me voimme edistää sitä poliittista päätöksentekoa, joka vaatii pitkäjänteistä työtä.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Olen todella iloinen, että tämä on olemassa. Naisverkosto ja naisjärjestöt mielestäni tekivät suuren työn, kun selkeästi ilmoittivat, että me haluamme pitää oman erityisen tasa-arvovaltuutetun, joka käsittelee nimenomaan sukupuolten välistä tasa-arvoa, että näitä ei voi yhdistää. Mikään syrjintäalue ei ole pieni, mutta on tärkeää, että voimme myöskin kokonaan katsoa naisten ja sukupuolten välistä syrjintää, tasa-arvoa aivan erityisesti, koska se käy läpi kaikkien asioiden ja yhteiskuntaryhmien. Olen itse Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja, joka on siis 58 järjestön kansalaisjärjestö, jossa on 400 000 jäsentä. Me olemme yhdessä Nytkiksen ja TANEn kanssa tehneet yli puoluerajojen, yli järjestörajojen seuraaville hallitusneuvotteluille tavoitteet. Ja hyvin paljon ne ovat yhteensovitettavissa tämän tasa-arvovaltuutetun suositusten ja asioiden kanssa.

Surullinen asiahan tasa-arvopolitiikassa on tietenkin se, että vaikka paljon on tehty, niin yllättävän paljon on vielä tekemättä. Olen itse aloittanut politiikassa 90-luvulla, ja samat kysymykset, samat ongelmat ovat vielä edessä. Siinä mielessä en ehkä itse enää ole niin luottavainen, että ne tapahtuvat itsestään, kuten esimerkiksi edustaja Mattila täällä ajatteli, että valinnanvapaus tavallaan ratkaisisi esimerkiksi hoivavastuiden tasaisemman käytön. Tällä hetkellä tämä kertomus kertoo, että miehet käyttävät alle 10 prosenttia näistä hoitokorvauksista, perhevapaiden korvauksista, ja se kyllä kertoo — vaikka nytkin on mahdollista valita ihan hyvin, ihan tasavertaisesti — että tilanne ei ole toivottava. En usko, että myöskään miehet ajattelevat, että se on toivottava.

Naisjärjestöjen työ tasa-arvon edistämiseksi on ollut valtavaa koko Suomen itsenäisyyden ja myöskin sitä edeltäneen kauden ajan. Siinä mielessä vieläkin ajattelen, että naiseri-tyistyötä on hyvin, hyvin tärkeä tehdä. Mielestäni edellinen kyselytunti osoitti sen, miten heikkoa on se tietämys esimerkiksi Suomen suurimmasta ihmisoikeusongelmasta, naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Ikään kuin se olisi tapahtunut ihan äsken, ja ikään kuin se jotenkin kohdistuisi johonkin erityiseen ryhmään. Me olemme saaneet monia, monia huomautuksia siitä, että emme ole riittävästi puuttuneet tähän kysymykseen, ja olemme myöskin eurooppalaisessa vertailussa huomattavan korkealla näissä väkivaltaluvuissa. Väkivalta parisuhteessa on tietenkin siinä mielessä aivan erityistyyppinen, että se jollain tavalla on hyvin paljon myöskin tällainen vapaus- ja valtakysymys. Se ei ole yksittäistapaus, se yleensä liittyy pitkäaikaiseen väkivaltaan ja siinä mielessä edellyttää ihan erilaisia vastatoimenpiteitä — kuten edustaja Filatov sanoi — kuin ehkä joku muu väkivaltatilanne, joka on enemmän tilannekohtainen ja ehkä satunnainen.

Puhuttiin jo näistä perhevapaista mutta mielestäni myöskin köyhyydestä ja taloudellisesti palkkaepätasa-arvosta. Köyhyys ja hoitovastuu ja hoivavastuu ja palkkaepätasa-arvo liittyvät myöskin minun mielestäni yhteen. Se, että naiset kantavat niin suuren osan tästä hoivavastuusta sekä nuorempana että varmasti myös myöhemmällä iällä, tarkoittaa myös, että heidän palkkakehityksensä tai ehkä heidän urakehityksensä, heidän valintansa silloin uran aikana ovat sellaisia, että he eivät pysty rakentamaan esimerkiksi sellaista eläkettä kuin jos heillä olisi ollut mahdollisuus jakaa niitä hoitovastuita paremmin.

Me olemme saaneet paljon aikaiseksi, ja meillä on kansainvälisiä sopimuksia, jotka velvoittavat meitä. Ajattelen, että esimerkiksi väkivallan vastaisessa työssä, ihmiskaupan vastaisessa työssä ja niin edelleen meidän jollain tavalla pitää ylläpitää tätä naisjärjestöjen yli puoluerajojen menevää yhteistyötä. Se on vielä välttämätöntä, koska meillä ei ole meidän puolueissa eikä eduskunnassa sellaista sananvaltaa, minkä me ansaitsemme.

Meillä on siinä mielessä ongelmaa, että me emme ole päässeet esimerkiksi edustavuudessa paljon yli tämän 40 prosentin — 30 vuodessa ei ole tapahtunut kehitystä, enkä aja

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

tässä mitään matemaattista, absoluuttista ratkaisua, mutta olisi kuitenkin hyvä, jos se vaihtelisi edes jonkin verran, että se ei tuntuisi niin syrjivältä. Samoin ajattelen, että meidän pitäisi miettiä sitä, miten valiokuntajakaumat olisivat jollain tavalla tasaisemmat niin, että me emme ole tavallaan niin stereotyyppisesti jakautuneita mies- ja naisvaliokuntiin, koska ne vaikuttavat myöskin siihen, mitkä asiat muuttuvat tärkeämmiksi ja mitkä nousevat poliittisen agendan päälle.

Sen takia toivon, että tämä naisverkoston ja naisjärjestöjen yhteistyö, joka sitten toivotavasti myöskin poikii yli sukupuolten menevää yhteistyötä, voisi antaa tulosta. Olenkin tosi, tosi iloinen siitä, että on syntynyt uusi tasa-arvoa edistävä miesjärjestö, jonka nimi on Miehet ry. Joka on kuullut tämän IMF:n Christine Lagarden vetoomuksen miehille: nyt on myös miesten aika toimia tasa-arvon puolesta.

18.08 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Tasa-arvolaki kieltää yksiselitteisesti sukupuoleen perustuvan syrjinnän. Lisäksi lain pyrkimyksenä on parantaa erityisesti työelämän tasa-arvoa naisten ja miesten välillä. Tämä on erittäin tärkeä tavoite, sillä työelämässä koettu epätasa-arvo kantaa kauas, aina eläkeiän viime vaiheisiin saakka.

Tällä hetkellä työelämän tasa-arvossa on paljon kiinni kurottavaa. Kuten tasa-arvovaltuutettukin kertomuksessaan toteaa, taloudelliset erot naisten ja miesten välillä ovat selvät: palkkaero miesten hyväksi on 16 prosenttia ja eläke-ero vielä enemmän, 21 prosenttia. Palkkaeroa pitää kaventaa nykyistä ripeämmin ja paremmin keinoin, sillä nykytahdilla palkkaeron hävittämiseen menee 50 vuotta tasa-arvovaltuutetun mukaan.

Tapaan usein pienituloisia eläkkeensaajia, naisia, jotka kertovat, että eläketulot eivät mitenkään riitä edes kaikkein välttämättöimpiin menoihin, eli asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin ja terveydenhoitoon, koska eläke on niin pieni ja menot kallistuvat kallistumistaan. Erityisesti yksin asuvat naiset, jotka sinnittelevät pienen eläkkeen varassa, ovat todella vaikeassa talousahdingossa. Naiset saavat miehiä pienempää eläkettä. Tulojen mittaustavasta riippuen eläke-ero miehiin on vuodessa 2 000–6 500 euroa. Naiset saavat toisin sanoen noin neljänneksen vähemmän työeläkettä kuin miehet. Työeläke-ero on seurausta naisten pienemmistä ansioista työuran aikana ja lyhyemmästä eläkkeen karttumisajasta. Eläketurvakeskuksen selvityksen mukaan naisten työura kutistuu erityisesti perheen perustamisen vaiheessa, 30–40 ikävuoden välillä. Tämän jälkeen miesten kirimä etumatka säilyy eläkkeelle jäämiseen saakka.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvovaltuutettu nostaa täydestä syystä esiin myös miesten pitämien perhevapaiden harvalukuisuuden. Totta on: miehet pitävät yhä suorastaan surullisen vähän perhevapaita, vain alle 10 prosenttia. Näin siitä huolimatta, että tiedämme hyvin, että tasaisempi perhevapaiden pitäminen hyödyttäisi niin naisia, lapsia kuin miehiä itseään.

Naisten kohdalla vanhemmuus, vanhempainvapaat ja kotihoidontukijaksot näkyvät työuran supistumisena. Kun äidit jäävät kotiin pitkiksi ajanjaksoiksi hoitamaan lapsia, isät jatkavat työssään. Usein miehet myös etenevät paremmin palkattuihin tehtäviin. Syntyy trendi, jossa miesten palkkatulot kohoavat jatkuvasti ja työurasta tulee pitkä. Toisin käy naisille, eikä perheen perustamisen vuosina syntynyt palkkaero näytä myöhemminkään taasoittuvan. Vuodet kuluvat, ja niiden aikana tullut ansiotuloero realisoituu naisten vähäisempinä työeläkkeinä.

Arvoisa puhemies! Eläketuloilla on suuri merkitys eläkeläisköyhyyden vähentämisessä. Avainasemassa taloudelliseen ja sosiaaliseen hyvinvointiin eläkeläisenä on ehjä työura ja riittävä palkka, hyvin yhteensopiva työ- ja perhe-elämä sekä perhevapaiden jakaminen

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

tasaisemmin. Erityishuomiota on kiinnitettävä hyviin työsuhteisiin ja on varmistettava, ettei kukaan tämän päivän työikäisistä jää huonojen työsuhteiden vuoksi vaille eläketurvaa ja joudu eläkeköyhyyteen.

Sukupuolten välinen tasa-arvo opinnoissa, työssä ja taloudellisesti on yhteiskunnallinen tavoite, jota kannattaa tavoitella. Siihen velvoittaa myös tasa-arvolaki, joka edellyttää, että naisilla ja miehillä pitää olla yhtäläiset edellytykset kaikilla elämänalueilla.

Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat, olettehan varmistaneet, että oma kotikuntanne on allekirjoittanut eurooppalaisen paikallis- ja aluehallinnon tasa-arvon peruskirjan. Sen tavoitteena on edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa kunta- ja aluehallinnossa vahvistaen sitoutumista sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen laajasti poliittisessa paikallisessa päätöksenteossa, toiminnan ja talouden ohjauksessa, palveluiden tarjonnassa, työnantajaroollissa sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisyssä. Peruskirjan allekirjoittaneita kuntia tai maakuntia on tällä hetkellä Suomessa 25. Turhan vähän mielestäni. Valitettavaa on, ettei tämän Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa ole lainkaan sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita ja toimenpiteitä, ja tämä on kyllä näkynyt. Toivon suunnan muuttuvan hyvin pian Suomessa.

18.14 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käytetty monia oikein hyviä puheenvuoroja — todella tasa-arvoiset mahdollisuudet niin pojille kuin tytöille päästä opiskelemaan haluamalleen alalle, tasa-arvoiset mahdollisuudet niin naisille kuin miehillekin työskennellä ja edetä uralla, molemmille yhtä hyvin, ja tietysti saada yhtä suuret ansiot. Perheen ja opiskelun, perheen ja työn yhteensovittamisessa meillä on todella vielä tekemistä, ja ajattelen, että tähän tarvitaan paitsi sitä oikeaa asennetta myös tahtotilaa, ja uskoisin, että se on kyllä enenevässä määrin mahdollista. Meillähan täällä eduskunnassa on eduskuntatyön uudistamistyöryhmä, mitä puhemies Risikko johtaa, ja tämä työn ja perheen yhteensovittaminen on sielläkin yksi keskeinen teema.

Mutta sitten haluaisin vielä palata vähän tuohon edellisen puheenvuoroni teemaan kouluympäristöstä. Meillä lapsilla, opiskelijoilla on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, ja oppilasta ja opiskelijaa on suojattava niin väkivallalta, kiusaamiselta kuin häirinnältä. Se, mikä täällä oli hälyttävää, oli, että perusopetuksessa 8.- ja 9.-luokkalaisista pojista 12 prosenttia ja tytöistä 30 prosenttia ja sitten lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten pojista 8 prosenttia ja tytöistä 30 prosenttia oli kokenut seksuaalista häirintää. Suuri osa tästä tapahtuu koulupäivän ulkopuolella, mutta osa tapahtuu koulussa. Ja niin kuin tässä salissa olemme viime aikoina ja tänäänkin puhuneet paljon, on tapahtunut karmeita myös koulun ulkopuolella. Täytyy sanoa, että me emme ole saaneet suojeltua meidän lapsiamme ja nuoriamme niiltä tapahtumilta, mitä on tapahtunut, ja olen todella pahoillani näistä tapahtumista, ja myötätunto on vanhempien ja läheisten luona myös näissä asioissa.

Mutta se, mikä oli tässä tasa-arvovaltuutetun kirjoituksessa vielä hälyttävää, oli, että peruskoulun 8.- ja 9.-luokkalaisista 11 prosenttia olisi tarvinnut tämänkaltaisessa tilanteessa apua koulun aikuisilta mutta ei ollut saanut sitä. Ajattelen, että tämä on erityisen huolestuttava tilanne: 11 prosenttia olisi tarvinnut tilanteessa koulun aikuiselta apua mutta ei ollut saanut sitä.

Osaamisen lisäksi on myös oltava halua ja rohkeutta puuttua esiin nousseisiin tilanteisiin ja ongelmiin — näin toteaa tasa-arvovaltuutettukin. Ajattelisin, että ehkä liian vähän puhumme kouluissa tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimisesta ja opettelemisesta. Näkisin, että tunne- ja vuorovaikutustaitoja niin lasten välisessä vuorovaikutuksessa, vanhem-

pien, opiskelijoiden, nuorten välisessä vuorovaikutuksessa ja lasten ja nuorten ja aikuisten välisessä vuorovaikutuksessa tarvittaisiin huomattavasti enemmän, ja toivoisin, että koulussa näihin kiinnitettäisiin enenevässä määrin huomiota.

Mutta sitten, niin kuin tuossa aiemmin jo sanoin, tässä tasa-arvovaltuutetun kertomuksessa on paljon hyvää ja laadukasta tekstiä ja monia hyviä ja laadukkaita kappaleita, mutta sitten minua hämmästytti, kun selailin tätä, tämä kappale 6 otsikolla Sukupuolen moninaisuus. Ja kun katselin tätä, niin tässä tuli kyllä väijäämättä esiin se, että tämä on pitkälti Setan esitteiden tekstiä. Kun tätä lukee läpi, niin verrattuna toisiin osioihin tämä jää kyllä huomattavasti hatarammalle, ja mistä perusteluita mihinkäkin asiaan. Tuleekin hyvin vahvasti ajatus siitä, että Seta, yksi meidän kansalaisjärjestöistä, on tuonut tänne hyvin vahvasti tekstiä ja ottanut ikään kuin oikeudekseen määritellä erinäisiä käsitteitä ja uudelleen muokata niitä. Ihmettelenkin kyllä, että tasa-arvovaltuutettu on tällä tavoin sisällyttänyt ne tämmöiseen ensimmäiseen kirjaansa.

Tämähän lähtee siitä, että myös ETENE, tämmöinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta, mikä koostuu hyvin eri alojen ammattilaisista, on ottanut ikään kuin valtuudekseen määritellä jo sukupuolen aivan meidän laista poikkeavalla tavalla, ikään kuin sukupuoli olisi tämmöinen monien asioiden jatkumo. Ja tässä tuleekin esille, että tässä 6. kappaleessa on monia ristiriitoja meidän nykyisen lain kanssa ja myös nykyisten yleisten käsitteiden kanssa ja nimenomaan sellaisten, jotka pyrkivät lisäämään terveyttä ja hyvinvointia näin pitkällä tähtäimellä.

Tässä vaiheessa haluaisin muistuttaa, että Setahan on seksuaalিতasa-arvon kansalaisjärjestö, johon kuuluu osa seksuaalivähemmistöistä, mutta läheskään kaikki seksuaalivähemmistöt eivät kuulu siihen eivätkä kannata Setan linjauksia, ja tämä on hyvä muistaa. Ja näihin sukupuoli- ja seksuaaliasioihin liittyen on hyvä muistaa, että meillä on laissa kolme tärkeää eri käsitettä, mitä ei saisi sekoittaa keskenään, ja valitettavasti tänä päivänä sekoitusta tapahtuu paljon. Nimittäin meillä on ”sukupuoli”, sitten meillä on ”sukupuoli-identiteetti” ja ”sukupuolen ilmaisu”, ja kun tänä päivänä yhteiskunnassa keskustellaan näistä asioista, valitettavan usein käytetään käsitettä ”sukupuoli”, kun pitäisi puhua ”sukupuoli-identiteetistä” tai ”sukupuolen ilmaisemisesta” tai ristiriidasta näiden asioiden välillä.

Sitten tässä on otettu ikään kuin poliittista kantaa myös translain muutokseen, ja täytyy sanoa, niin kuin aiemminkin olen todennut, että 80-luvulta lähtien olen ollut myös sukupuolivähemmistöjen kanssa tekemisissä enkä ole tavannut yhden ainutta transprosessin läpi käynyttä, joka kannattaisi tätä translain muutosehdotusta, mitä monin tavoin pyritään tuomaan läpi. Elikkä kannatetaan mieluummin sitä, että pitää olla täysi-ikäinen ennen kuin isoja muutoksia lähdetään tekemään, myös sitä, että käydään kaikki asiat huolella läpi, arvioidaan tilanne, annetaan nuorelle aikaa kysellä, kipuilla ja löytää se oma identiteettinsä.

Siinä mielessä ajattelisin, että kun meidän lapsilla ja nuorilla on tänä päivänä monta kertaa hyvin haasteelliset elinolosuhteet niin perheissä kuin koulussa ja on paljon rikkiäisyyttä ja on paljon myös ristiriitoja — osalla nuorista myös ristiriitaa oman identiteetin, seksuaali-identiteetin, ja kehon välillä — niin yritetään olla turvallisia aikuisia, myös terveydenhuollon ammattilaisia, opettajia, läheisiä koulussa, ja annetaan meidän lapsille ja nuorille rauhassa aikaa kasvaa ja kehittyä. Huolehditaan turvallisesta, rauhallisesta kasvusta kehitysympäristöstä ja annetaan meidän lapsille ja nuorille riittävästi aikaa löytää oma identiteetti ja se tasapaino myös identiteetin, omien tunteiden ja kehon välillä.

Siinä mielessä täytyy sanoa, että vaikka tämä tasa-arvovaltuutetun kertomus sisälsi paljon hyvää ja laadukasta tekstiä, niin tämä kappale 6, niin kuin tuossa sanoin, valitettavasti

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

sisältää paljon ristiriitoja meidän nykyisen lakimme kanssa. Mutta tietysti se on tasa-arvovaltuutetun tällainen ikään kuin linjanveto tai poliittinen toive. Näitä kaikkia asioita on hyvä tarkkaan tutkailla ja arvioida ja tehdä se nimenomaan niin, että meidän lapset ja nuoret ja myös aikuiset huomioidaan omine tarpeineen ja tehdään päätöksiä, jotka edistävät terveyttä ja hyvinvointia ja nimenomaan pitkällä tähtäimellä ja kestäväällä tavalla.

18.23 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Tanus tuossa toikin juuri äsken ansiokkaasti esille sen toisen epäkohdan, johon olisin tässä raportissa kiinnittänyt huomiota, eli tämän aivan selkeän ideologisuuden näissä transsukupuolikysymyksissä, mikä tässä kertomuksessa ilmenee, ja aivan omituisen painoarvon näillä asioilla. Vaikka tasa-arvovaltuutettu ei ilmeisesti henkilönä olekaan suorastaan poliittinen toimija, toisin kuin esimerkiksi lapsiasiainvaltuutettu, niin tässä kyllä näkyy aivan selvä poliittinen painotus, ja mielestäni tällaista ei saisi näissä virallisissa raporteissa kyllä esittää.

Tämä toinen epäkohta, jonka haluan ainakin nyt tässä vaiheessa keskustelun ainoana ja siten oletettavasti myös parhaana mieskeskustelijana nostaa esille, on se, että tässä raportissa on hyvin ohuesti huomioitu miesten näkökulma näihin asioihin. Miehet ovat kuitenkin käsitykseni mukaan vähemmistösukupuoli Suomessa, eli se näkökulma kuitenkin pitäisi huomioida. Itse asiassa kertomuksen sivulla 16 sanotaan suoraan: ”Tässä kertomuksessa ei ole erillistä osiota miesten ja poikien kokemista tasa-arvo-ongelmista.” Kuitenkin samalla sivulla myöhemmin todetaan: ”Lähes kolmasosa tasa-arvovaltuutetun asiakasryhmenteistä tulee miehiltä.” Kuinka on mahdollista, että tässä nyt sitten ei ole sitä miesten omaa osiota? Onko tasa-arvovaltuutettu tehnyt tahallaan vai vahingossa huonoa työtä? Voiko tällaisen kertomuksen esittää palautettavaksi uudelleensovelmisteluun niin, että se tulisi kelvollisena meidän keskusteltavaksemme eduskuntaan?

Miesten syrjäytyminen on yleisempää, työttömyys on yleisempää, poikien oppimistulokset ovat huonompia, pahoinvointi kasaantuu, miesten eliniänodote on paljon naisia alempi. Kun puhutaan aina siitä naisen eurosta, niin pitäisiköhän käydä puhumaan miehen tunnistusta, joka on huomattavasti naisen tuntia lyhyempi? Mitä tämä kertomus antaa näiden ongelmien kanssa kosketuksessa oleville miehille? Eihän tässä kertomuksessa esitetä mitään toimia miesten aseman parantamiseksi, vain painostetaan perhevapaisiin, vaikka perheissä asia nähtäisiinkin toisin. Entä missä tässä kertomuksessa huomioidaan miesten kokemus perheväkivalta?

18.25 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Kannattaa muistaa se, että tasa-arvovaltuutettu ei kata kaikkia yhteiskunnan eriarvoisuuskysymyksiä, vaan hänen toimialansa on rajoitettu, ja se tietyllä tavalla ohjaa myös niitä asioita, mitä tässä kertomuksessa on. Mutta haluaisin puolustaa tasa-arvovaltuutettua siinä näkökulmassa, että kyllä hän esimerkiksi meillä valiokunnassa nosti esiin myös näitä mieserityisiä ongelmia, niitäkin, jotka eivät ehkä nousseet keskustelussa ja jotka eivät ihan suoraan liity tähän tematiikkaan, joka on hänen vastuullansa.

Mutta kun tässä syytettiin näitä kertomuksia poliittisiksi, niin kyllähän yhteiskunnan eteenpäinvieminen on aina poliittista. Siellä on aina jonkunlainen poliittinen linjaus takana. Se on tasa-arvopoliittinen, se on lapsipoliittinen, se on jotakin, ja se ei välttämättä ole sama asia kuin puoluepoliittinen. Uskon, että kaikilla meidän valtuutetuilla — en edes tiedä kaikkien valtuutettujen taustoja, mutta olettaisin — on voimakasta yhteiskunnallista taustaa, koska he ovat tällaiseen tehtävään lähteneet, ja he osaavat pitää sen erillään silloin,

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

kun toimivat valtuutettuna ja tekevät sitä työtä, tai silloin, kun he toimivat muussa yhteiskunnassa.

Nostaisin täältä nyt esiin esimerkiksi sen, että kun koulujen ja oppilaitosten tasa-arvosuunnitelmat ovat lakiin tulleet uutena elementtinä, niin tässä nimenomaan puututaan tähän mieserityiseen tai poikaerityiseen tasa-arvokysymykseen. Siellä kohdassa tasa-arvovaltuutettu nimenomaan suosittaa sitä, että kiinnitetään huomiota sukupuolten välisten oppimiseröjen kaventamiseen. Siihen tuo tasa-arvosuunnittelu on välineenä yksi hyvä, koska siinä voidaan etsiä niitä keinoja, mistä eriarvoisuus johtuu, mistä poikien heikommat oppimistulokset johtuvat. Onko kyse siitä, että kulttuuri on sellainen, että se ei suosi poikien koulussa olemista tai siellä pärjäämistä, onko kyse siitä, että poikakulttuuri on sellainen, että se ei arvosta esimerkiksi koulutusta samalla tavalla kuin tyttö-kulttuuri, tai onko kyse siitä, että arvioidaan eri tavalla poikien ja tyttöjen osaamista ja siinä on jotakin ongelmaa, jossa on sukupuolisilmäläsit tarpeen, jotta osataan katsoa se yhdenvertaisemmaksi? Toivon, että me eduskunnassa kiinnitämme huomiota jatkossa siihen, miten näitä asioita seurataan ja että eri kertomuksissa on vähän eri painopisteet eikä aina ne samat silloin, jos toimiala on varsin laaja.

Vielä tähän kertomusten rytmiin ja siihen, mitä niissä on. Jokainen valtuutettu joutuu laajasta joukosta valitsemaan ne asiat, joita kulloiseenkin kertomukseen nostaa. Vaikka nämä kertomukset eduskunnassa ovat ensimmäistä kertaa, niin kyllähän tasa-arvovaltuutettu on tehnyt oman kertomuksensa aiemminkin — ei se ole mikään uusi ilmiö — mutta se, että me käsittelemme tällä mitalla sitä, on uusi ilmiö, ja se on hyvä asia.

Itse toivoisin, kun meillä on ykköspuhemies siellä puikoissa, että me pääsisimme jatkossa sellaiseen rytmiin, että nämä kertomukset tulisivat eduskuntakauden alussa mahdollisimman pian. Se ei ehkä yhdessä vuodessa onnistu, mutta pikkuhiljaa. Silloin eduskunta ehditsi tekemään omat suosituksensa ja myös seuraamaan sitä, tapahtuuko niille jotakin. Tämä rytmitys on hyvä suhteessa hallitusneuvotteluihin, mutta toisaalta eduskunnan päätösvallan ja ikään kuin tällaisen asioiden eteenpäinpuskemisvallan näkökulmasta olisi hyvä, että nämä kertomukset tulisivat mahdollisimman varhain eivätkä silloin, kun meillä on viimeinen hetki täällä kaikkien muidenkin lakiruuhiin kanssa. Itse asiassa tasa-arvovaltuutettu kuittasikin tämän ajatuksen ja sanoi, että hän yrittää ainakin omalta osaltaan viedä tätä eteenpäin, mutta toivoisin, että se olisi meidän kertomustestamentti seuraavalle eduskunnalle. [Sari Tanus: Oikein hyvä!]

Puhemies Paula Risikko: Hyvä ajatus.

18.28 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies! Tähän viimeiseen: Tämän voi nähdä mielestäni monelta näkökannalta. Ollessani yhdenvertaisuusvaltuutettu eli vähemmistövaltuutettu, koin itse asiassa sen tosi onnistuneeksi, että se oli kauden lopussa, jolloin jollain tavalla oli sellaista tahtoa, että on huomannut, ettei ole pystytty ehkä ajattelemaan asioita niin kokonaisvaltaisesti, kun nämä uudistukset ovat tällaisia temaattisia eivätkä välttämättä sektori-kohtaisia. Siinä mielessä ehkä ainakin silloin aikaisemmin niitten kertomusten ja eduskunnan käsittelyn perusteella on viety valtavasti eteenpäin esimerkiksi ihmiskaupan vastaista työtä, mikä ei olisi tapahtunut ilman että olisi kerätty samalla tavalla sitä yhteistä voimaa ja kerätty kaikkia toimenpiteitä. Tämä on vähän näkökulmakysymys. Luulen, että kumminpäin vain pystytään tekemään, mutta on tärkeätä, että eduskunta käsittelee, ja sen takia on hyvä, että se on täällä.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

Minusta on myös hyvä, että meillä on tällaisia erityisvaltuutettuja, jotka ovat rohkeita ja ottavat kantaa. Heidän velvollisuutensa on viedä syrjimättömyyttä eteenpäin. Se tarkoittaa myöskin sitä, että ehdottaa uudistuksia ja herättää keskustelua, ja siinä mielessä toivoisin, että emme yritä laittaa heille sordiinoa päälle vaan päinvastoin — meillä ei kuitenkaan ole riittävästi keskustelua näistä kysymyksistä. Sitten meidän asia on tehdä sitä lainsäädäntöä ja valmistella sitä sellaisella yhteisymmärryksellä, joka meillä on.

Sitten tästä sukupuolten välisestä tasa-arvosta — naiset tai miehet — minun mielestäni hän hyvin ottaa esille sen, että tämä ei ole nollasummapeliä. Jokainen naisten asemaa edistävä tasa-arvoteko on itse asiassa myöskin miehiä palveleva. Ei se tasaisempi hoivajako ole ketään vastaan, vaan me tiedämme, että se parantaa miesten elämää huomattavasti. Että nämä eivät ole vastakkaisia. Siitä pitäisi päästä eroon.

Selvästi täällä on myös otettu esille se, että esimerkiksi väkivalta on hyvin erilaista ja köyhyyttä on eri syistä miehillä ja naisilla, mutta naisten nämä ongelmat yleensä johtuvat nimenomaan heidän sukupuolestaan elämäntilanteesta riippumatta, kun taas monet — eivät kaikki — mieserityiskysymykset ovat enemmän elämäntilanteita kuin vain siitä miehisyydestä johtuvia, ja se liittyy myöskin tähän vallanjakoon, että ne kysymykset, jotka ovat nais erityisiä, eivät välttämättä aina ole olleet poliittisen agendan huipulla. Mutta en toki vähättele: Miesten ongelmat ovat tietenkin yhtä tärkeitä. Kukaan nainen ei varmaan ole halunnut vähätellä. Yleensä naispoliitikot ovat ajaneet myöskin sosiaalisia reformeja, jotka ovat auttaneet miesten asemaa, ja sosiaaliset kysymykset yleensä ovat olleet nimenomaan naisten poliittisella agendalla.

18.31 Sari Tanus kd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty oikein hyviä puheenvuoroja. Edustaja Mäkelä nosti miesnäkökulmaa esiin ja toisaalta edustaja Biaudet hyvinkin sitä, että monta kertaa kun edistetään tasa-arvoa, se on sekä miesten että naisten hyväksi.

Mutta yksi asia, joka tässä nousee ja pakkaa väkisinkin esiin ja josta edustaja Mäkelä mainitsikin, on miesten kokema perheväkivalta. Se on vielä ehkä edelleen sellainen, mikä liian usein jää sinne piiloon, ja miehillä edelleenkin tuntuu olevan iso kynnys lähteä siitä kertomaan, ja valitettavan usein vielä jää sitten niin, että sitä ei edelleenkään oteta oikein vakavasti. Että siihen liittyy monenlaisia tuntemuksia ja monenlaisia haasteita, ja kaikenlainen väkivalta tietysti on oire jostakin ja siihen pitää tarttua, mutta tietyllä tavalla tässä on erikoispiirteitä silloin kun se perheväkivalta, lähisuhdeväkivalta kohdistuu miehiin.

Edustaja Filatov toi minusta hyvin esille tätä ajankohtaa. Meillähän hiljakkoin oli lapsiasiavaltuutetun kertomus käsittelyssä ja nyt sitten tämä tasa-arvovaltuutetun kertomus, molemmat ensimmäistä kertaa täällä eduskunnassa, ja neljän vuoden välein molemmat on tarkoitus tuoda. Itse kyllä kanssa mietin, eikö olisi parempi ainakin jonkin verran aikaisemmin tuoda näitä kuin aivan täällä lopussa. Että jos nyt ei ihan alkukauteen — siellä on paljon ohjelmien tekemistä ja muuta, kun pääsee eduskunta liikkeelle — mutta kuitenkin vaikka puoleenväliin kautta, että olisi mahdollisuus vielä tehdä jotakin.

Toinen asia, minkä haluaisin nostaa tässä esille, on tämän käsittelyn ajankohdasta siinä mielessä, että toivetta kyllä on tullut ja esittäisinkin rouva puhemiehelle, että voisivatko nämä niin lapsiasiavaltuutetun kuin tasa-arvovaltuutetun käsittelyt olla enemmän päiväaikaan, aikaisemmin, että ne voisivat saada vielä paremman käsittelyajankohdan, ja voisiko ajatella, että näistä käytäisiin myös jonkinlainen esimerkiksi ryhmäpuheenvuorokierros, jolloin ne tulisivat välttämättä. Ajattelen, että tällainen käsittelymuutos edesauttaisi sitä,

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

että jokaisessa ryhmässä näitä käytäisiin huolellisemmin ja paremmin läpi ja arvioitaisiin asioita, missä on vielä puutteita ja mihin voitaisiin ehkä saada vielä muutoksia aikaiseksi. Tällaista toivetta esittäisin. Myös joissakin keskusteluissa tämä nousi toistenkin kansanedustajien taholta esille, että voisi olla parempi aiemmin päivällä, jos mahdollista, ja ehkä myös näitä ryhmäpuheenvuoroja, niin saisimme vielä lisää vahvuutta näiden käsittelyyn.

18.34 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Sen verran vielä, että edustaja Filatov oli äsken täysin oikeassa. Niin juuri pitäisi olla, että näitä asioita käsiteltäessä näiden valtuutettujen henkilökohtaiset mielipiteet ja puoluetustat eivät näkyisi läpi. Mutta nyt kuitenkin on niin, että esimerkiksi lapsiasiavaltuutettu on julkisesti sosiaalidemokraattien eduskuntavaaliehdokkaana ja useissa hänen linjauksissaan näkyy nimenomaan hänen puoluepoliittinen taustansa. Nyt en tiedä, mikä on tämän tasa-arvovaltuutetun Maarianvaaran puolue-tausta, mutta hyvin punavihreältä se tämän kertomuksen perusteella vaikuttaa. [Eva Biaudet: Minä luulen, että se on perussuomalainen!]

Tällainen piilovaikuttaminen on mielestäni suorastaan pelottavaa. Jos esimerkiksi tämän kertomuksen suositukset toteutettaisiin sellaisenaan, oltaisiin varsin pian tilanteessa, jossa olisi laitonta sanoa, että sukupuolia on vain kaksi ja ettei mies voi synnyttää. Tällainen ajatus tuntuu äkkiseltään naurettavalta, että näiden sanominen olisi laitonta, mutta jo tällä hetkellä tällaisten asioiden ilmaiseminen johtaa kieltoon sosiaalisessa mediassa — Facebook sensuroi tällaiset kommentit pois jo tänä päivänä. Ja jos tämän raportin lainsäädännölliset ja rikoslain kannalta merkittävät muutosehdotukset toteutettaisiin sellaisenaan, suunta tulisi olemaan sama myös rikoslain käytäntöjen puolella. [Eva Biaudet: Ministeri Lindströmhän on hänet nimittänyt, niin että hän on varmaan perussuomalainen!]

18.36 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Olen kyllä tiukasti eri mieltä tästä analyysistä, minkä edeltäjä lopuksi teki siitä, mikä tulee minkäkin kertomuksen mukaan kielletyksi, koska sellaisia esityksiä tässä kertomuksessa ei ole.

Mitä tulee tähän painoarvoon, niin itse asiassa siinä on varmasti monenlaisia keinoja, joilla me voimme saada paremmin esiin ja koko eduskunnan tietoon niitä analyysejä ja niitä suosituksia, mitä valtuutetut tekevät. Mutta minusta on oleellista se, että valtuutetut tekevät itsenäisesti omaa työtänsä [Eva Biaudet: Kyllä!] ja he tekevät omista näkemyksistään, omista kansainvälisistä sopimusanalyyseistään ja tutkimustiedon perusteella niitä esityksiä, joita he tekevät, ja poliittiset päättäjät päättävät, mitkä lait säädetään ja mitkä jätetään säätämättä. Siinä se politiikka tulee peliin.

Mitä tulee tähän aikataulukysymykseen, niin nostin sen esiin sen takia, että esimerkiksi yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomuksesta työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti julkisen kuulemisen, joka oli kaikille avoin. Sinne saattoivat tulla kaikki edustajat kuulemaan tai katsoa netin kautta, minkälaisia asiantuntijoita tuota tematiikkaa esitteli. Se selkeästi nosti sen painoarvoa. Mutta kun meille kävi niin — mikä ei ole tasa-arvovaltuutetun syy, koska itse asiassa hän on vaihtunut ja on monia syitä, mitä tässä on taustalla — että tämä on vain rakenteellisesti tullut näin myöhään, niin tällä hetkellä me joudumme kuulemaan kirjallisesti valtaosan asiantuntijoista sen vuoksi, että ei yksinkertaisesti ole aikaa, kun meillä on tämä loppuruuhka. Ehkä sen takia kiinnitin huomiota siihen, että tämä loppuvaihe on hankala, ja toivoisin, että näitä kertomuksia voitaisiin käsitellä ikään kuin riittävän ajoissa.

Pöytäkirja PTK 143/2018 vp

18.37 **Eva Biaudet r:** Puhemies! En pitkitä enempää, mutta haluan myöskin todistaa samaa, että meidän erityisvaltuutettujärjestelmämme on itse asiassa tosi kuuluisa. Monessa maassa on kysytty nimenomaan tätä järjestelmää, kun meillä on itsenäiset valtuutetut, jotka raportoivat eduskunnalle ja tekevät myöskin suosituksia ja joilla on tiedonsaantioikeus. Se on todella, todella arvostettua muuallakin ja on hieno järjestelmä, eli suojellaan sitä.

18.38 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti tuo, mihin viittasin äskeisessä väitteessäni näistä kriminalisoinneista ja rikoslaista.

Elikkä sivulla 107 raportissa kohdassa 7.4 Suositukset lukee seuraavaa: ”Lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että se tunnistaa esimerkiksi sukupuolittuneen vihapuheen ja viharikokset sekä naisiin kohdistuvan väkivallan. Selvitetään esimerkiksi, tulisiko kiihottaminen kansanryhmää vastaan -rikoksen tunnusmerkistöön kirjata sukupuoli, sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu.” Erityisesti tämä viimeinen lause eli ”sukupuoli-identiteetti ja sukupuolen ilmaisu” tarkoittaa suomen kielelle käännettynä juurikin sitä, mitä äsken mainitsin: jos sanot, että sukupuolia on vain kaksi ja mies ei voi synnyttää, syyllistyt rikokseen tämän suosituksen mukaan. [Eva Biaudet: Ei! Vihapuhetta!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle sivistysvaliokunnan on annettava lausunto.

5. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 18.1.2019 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola